

Försvarsmaktens Strategiska Inriktning 2015 ändringsutgåva 1 (FMSI 2015 Ä1)

Innehållsförteckning

1.	Orientering och överväganden.....	2
1.1.	Omvärldsläge	2
1.2.	Regeringens uppgifter till Försvarsmakten	3
1.3.	Militärstrategiskt koncept.....	5
1.4.	Försvarsmaktens operativa förmåga	6
1.5.	Överväganden	7
2.	Uppgiften	13
3.	Beslut i stort.....	16
3.1.	Försvarsmaktens vision	16
3.2.	Överbefälhavarens beslut i stort.....	16
3.3.	Strategiska effekter.....	18
3.4.	Övergripande riktlinjer	21
4.	Inriktning för verksamhetsgrenar	23
4.1.	Insatser, VG 1.....	23
4.2.	Uppbyggnad av krigsförband och beredskap, VG 2	24
4.3.	Utveckling, VG 3	40
4.4.	Övrig dimensionerande verksamhet, VG 4	44
4.5.	Fredsfrämjande verksamhet, VG 5	45
4.6.	Stöd till samhället, VG 6.....	45
5.	Inriktning för övrig verksamhet.....	46
5.1.	Verksamhetsutveckling	46
5.2.	Ekonomistyrning	47
5.3.	Personal	47
5.4.	Underrättelse- och säkerhetstjänst.....	53
5.5.	Försvarsmaktens ledningssystem	55
5.6.	Cyberförmåga.....	58
5.7.	Rymdbaserade förmågor	58
5.8.	Försvarslogistik	59
5.9.	Infrastruktur.....	61
5.10.	Miljö.....	61
5.11.	Internationellt samarbete	62
5.12.	Standardisering.....	71
5.13.	Kommunikation.....	72

1. Orientering och överväganden

1.1. Omvärldsläge

Det säkerhetspolitiska läget i det svenska närområdet har förändrats och försämrats bl.a. till följd av konflikten i Ukraina. Situationen är komplex och det går inte med säkerhet att förutse konsekvenser för Sverige och Försvarsmakten. Den långsiktiga omvärldsutvecklingen omfattas därmed av betydande osäkerheter. Vidare kan det konstateras att synen på Rysslands politiska intentioner och därmed även synen på den säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet är under förändring. Det går dock att identifiera tre faktorer som medför omfattande påverkan på den säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde:

- Sänkt rysk tröskel för användandet av militärt våld.
- Ökad militär verksamhet i Östersjöområdet.
- Ökad militärstrategisk betydelse av Sveriges närområde.

En omfattande reformering av de ryska väpnade styrkorna genomförs, vilket leder till en väsentlig förbättring av vissa förmågor. Samtidigt har flertalet europeiska länder under en följd av år minskat sina försvarsbudgetar vilket lett till svårigheter för många länder att upprätthålla en operativ förmågebredd, i synnerhet rörande kvalificerade förmågor. För att i viss mån motverka problemen har ett flertal militära samarbetsinitiativ introducerats, såsom *Pooling & Sharing* inom EU och *Smart Defence* inom Nato. Det arbete som bedrivs inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) har nått framgångar inom den marina sektorn. Nordic Defence Cooperation (NORDEF) är ett samarbete som också arbetar utifrån liknande bakgrund och syfte.

Den europeiska säkerhetsordningen har sedan länge till stor del byggts på amerikanskt engagemang och militär närvaro. De senaste åren har dock USA inlett en ombalansering mot Stilla Havsregionen och återkommande betonat vikten av att europeiska länder axlar ett ökande ansvar för sin egen säkerhet genom ökade satsningar på försvaret. Samtidigt bekräftar USA:s svar på den ökande oron i Polen och Baltikum till följd av Rysslands aggression mot Ukraina, inklusive European Reassurance Initiative (ERI), att landet är fortsatt engagerat i Europas säkerhet och värnar den transatlantiska länken. På kort sikt kan konstateras att flertalet av de europeiska länder som gränsar mot Ryssland stärker sina satsningar på försvaret, medan utvecklingen i EU:s västra delar är mer osäker, delvis som ett resultat av en förändrad tolkning rörande det potentiella hotet från Ryssland. Utvecklingen av militär förmåga hos Natos medlemsstater påverkas också av nedtrappningen i Afghanistan som innebär att motorn i alliansens förmågeutvecklingen nu utgörs av övningar, med ett ökande inslag av artikel 5-moment. Det innebär på kort sikt att Nato återgår till att främst vara en avskräckande försvarsallians sna-

(KRO)

rare än en militär ”pool of forces” samt att övningsverksamhet, såväl bilateralt som inom Nato, ökar i det svenska närområdet.

Den militära övnings- och underrättelseverksamheten i Östersjöområdet har ökat, vilket även innebär ökad risk för incidenter och konfrontationer. Kränkningar av Östersjöländers territoriella integritet har skett vid upprepade tillfällen. Rysk militär uppträder mer utmanande runt Östersjön och parallellt med detta har rysk underrättelseverksamhet och påverkansoperationer i regionen ökat. Den fortsatta utvecklingen är svår att förutse och kräver kontinuerlig uppföljning och anpassning.

I Rysslands utrikes- och säkerhetspolitik betonas att landets territoriella integritet och nationella suveränitet hotas utifrån. Den säkerhetspolitiska ambitionen är att stärka Rysslands stormaktsstatus, dels i umgänget mellan stater, dels för den ryska ledningens interna legitimitet. Det ryska agerandet befäster bilden av att man anser sig ha exklusiva säkerhetsintressen i det forna Sovjetunionen och ser militära medel som ett verktyg för att påverka den politiska situationen i sitt när-område även i fredstid.

Den ryska militärreformen – som fortsatt prioriteras trots en ekonomisk nedgång - medför att nya eller moderniserade kärnvapen, luft- och rymdförsvaret, sensorsystem, satelliter, ledningssystem, långräckviddiga precisionsvapen (kryssningsrobotar), nytt stridsflyg, nya stridsfordon, nya stridsvagnar, cyberförmåga och specialförband har tillförts eller kommer att tillföras inom de närmaste åren. Samtidigt lägger de ryska väpnade styrkorna stor vikt vid det som kallas icke-linjär eller hybridkrigföring, som förenklat uttryckt innebär att samordnat använda militära och icke-militära medel för att uppnå säkerhetspolitiska syften. De medel som kan komma att nyttjas inkluderar bl.a., men är ej begränsade till, ekonomiska och diplomatiska påtryckningar, operationer med specialförband, påverkansoperationer, subversiv verksamhet och cyberoperationer.

1.2. Regeringens uppgifter till Försvarsmakten

Försvarsmaktens övergripande ansvar och uppgifter framgår i Förordning med instruktion för Försvarsmakten.¹

- Försvarsmakten ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar som ytterst kan möta ett väpnat angrepp. Grunden för Försvarsmaktens verksamhet ska vara förmågan till väpnad strid.
- Försvarsmakten ska försvara Sverige och främja svensk säkerhet. Försvarsmakten ska upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet. Myndigheten ska dessutom kunna värna Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen samt kunna förebygga och hantera konflikter och krig såväl nationellt som internationellt.

¹ Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Skrivningen avseende uppgifter i förordningen har senast ändrats 2016-01-01 till följd av försvarsbeslutet.

- Försvarsmakten ska kunna utföra dessa uppgifter självständigt eller i samverkan med andra myndigheter, länder och organisationer.
- Försvarsmakten ska med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet.
- Försvarsmakten ska vid höjd beredskap kunna krigsorganisera, mobilisera och använda alla krigsförband för att möta ett militärt hot mot Sverige och svenska intressen. Krigsförband ska kunna krigsorganiseras även om höjd beredskap inte råder.
- Försvarsmakten ska bedriva omvärldsbevakning och upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige och svenska intressen samt ta fram underlag för beslut om höjd beredskap.
- Försvarsmakten ska kunna ge och ta emot militärt stöd.
- Krigsförbanden ska vara tillgängliga för verksamhet i fred. Försvarsmakten ska med myndighetens tillgängliga resurser kunna påbörja operativ verksamhet omedelbart efter beslut.
- Försvarsmakten ska ha en aktuell operativ planering för sina uppgifter. Planeringen ska omfatta alla resurser som är nödvändiga för att genomföra Försvarsmaktens verksamhet. Försvarsmakten ska fortlöpande lämna upplysningar till berörda myndigheter om förhållanden i den operativa planeringen som har betydelse för deras verksamhet.
- Försvarsmakten ska kunna delta i såväl kortvariga som långvariga internationella militära insatser och ta fram underlag för beslut om sådana insatser.
- Försvarsmakten ska kunna stödja och genomföra insatser för säkerhetssektorreform och bidra till uppbyggnaden av andra länders försvarsförmåga samt med myndighetens befintliga förmåga och resurser bidra till stöd för humanitär verksamhet.
- Försvarsmakten ska kunna genomföra räddnings-, evakuerings- och förstärkningsinsatser.

Härutöver är bl.a. följande beslut styrande för myndighetens verksamhet:

- Regeringsbeslut 7 - Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020²
- Regeringsbeslut om anvisningar för försvarsplanering 2015-12-10.
- Årliga regleringsbrev.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

² Regeringsbeslut 7 - Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020, 2015-06-25, Fö2015/00953/MFI.

1.3. Militärstrategiskt koncept³

Sverige ska försvaras

Tillsammans med övriga totalförsvaret ska det militära försvaret först och främst utgöra en *tröskel* för den som vill angripa eller utöva påtryckningar på Sverige. Detta ska åstadkommas genom *trovärdighet* i krigföringsförmågan och vidare förstärkas genom *tillgänglighet* av dugliga krigsförband och vårt nära samarbete *tillsammans* med andra myndigheter, företag, stater och organisationer. Målet är att tydliggöra att angrepp på Sverige medför orimliga kostnader för en angripare och därmed verka krigsavhållande.

Väpnat angrepp ska mötas snabbt i syfte att vinna tid och skapa handlingsfrihet. Därefter ska försvarsoperationer syfta till; att tillsammans med andra vinna kriget alternativt enskilt undvika att förlora.

Under fred och kris ska Försvarsmaktens agerande vara offensivt i syfte att skapa en tröskeleffekt.

Vid inre och yttre irreguljära och subversiva hot ska Försvarsmakten kunna nyttja delar av den för väpnat angrepp dimensionerade förmågan till stabiliserande och stödjande operationer.

Vid väpnat angrepp, krig, ska Försvarsmakten sträva efter balans mellan offensivt och defensivt agerande i syfte att säkerställa tillräcklig uthållighet. Striden ska kunna föras enskilt under lång tid för att bibehålla handlingsfrihet och kunna övergå till gemensamma operationer tillsammans med andra stater och organisationer.

Det militärstrategiska konceptet baseras på uppdragstaktik som ledningsfilosofi vilket innebär att Försvarsmaktens chefer med personal aktivt agerar utifrån rådande förutsättningar. Vidare ska varje individs förmåga tillvaratas genom en utvecklad ansvarskultur och god uppfattning om de mål och avsikter som ska uppnås.

1.3.1. Militärstrategiska målsättningar

Regeringens styrningar av Försvarsmakten och Militärstrategisk doktrin har i försvarsplaneringen omsatts till fyra militärstrategiska målsättningar.⁴ Målsättningarna nyttjas för att identifiera och definiera Försvarsmaktens roll i olika situationer och utgör dessutom grund för framtagande av nödvändiga aktiviteter, effekter och avgörande förhållanden.

Värna

Försvarsmakten ska bidra till att värna Sveriges suveränitet och territoriella integritet. Om yttre hot mot Sveriges suveränitet och territoriella integritet uppstår ska Försvarsmakten hävda vårt territorium och våra suveräna rättigheter. För-

³ Från Militärstrategisk doktrin 2016 (MSD 16), 2016-03-22, FM2016-7616:1. De strategiska effekterna utvecklas närmare i kapitel 3.3.

⁴ Försvarsplan 2016, 2015-12-18, FM2015-9295

svarsmakten bidrar då till att visa att Sverige inte accepterar någon form av kränkning av vårt territorium inklusive informationsmiljön eller av våra nationella intressen och rättigheter.

Skydda

Försvarsmakten ska bidra till att skydda politisk handlingsfrihet och samhällets funktionalitet. Om situationer uppstår som inte direkt hotar Sveriges fred och självständighet, men som ändå kan medföra snabb och allvarlig försämring av samhällets funktionalitet och den politiska handlingsfriheten ska Försvarsmakten bidra till att skydda dessa samtidigt som säkerhetshot mot Försvarsmaktens egna anläggningar och verksamhet motverkas.

Förebygga

Försvarsmakten ska bidra till att förebygga att konflikter uppstår, förvärras eller sprids. Försvarsmaktens beredskap ger uttryck för landets vilja och förmåga att försvara sig, vilket bidrar till att förebygga att konflikter uppstår. Om kriser eller konflikter uppstår eller riskerar att uppstå, i eller utanför vårt närområde, ska Försvarsmakten självständigt och tillsammans med andra bidra till att dessa inte eskalerar eller sprids.

Försvara

Försvarsmakten ska försvara Sverige mot väpnat angrepp. Om Sverige utsätts för ett väpnat angrepp ska Försvarsmakten, inom ramen för totalförsvaret, enskilt och tillsammans med andra försvara landet.

1.4. Försvarsmaktens operativa förmåga

Försvarsmaktens förmåga är fortsatt under utveckling och flera steg har tagits i positiv riktning. Dock finns begränsningar, särskilt vid händelseutvecklingar som kan uppstå i ett försämrat omvärldsläge och vid högre konfliktnivåer.

Försvarsmakten löser idag uppgifter nationellt och internationellt. Med nuvarande beredskap, som har anpassats för att möta det förändrade läget i närområdet, följer ett ökat behov av tillgänglighet på materiel och personal samt av analys och planering sett i relation till tidigare omvärldsläge.

Försvarsmakten har förmåga att främja svensk säkerhet genom operationer och övningsverksamhet. Myndigheten har förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige och svenska intressen. Försvarsmakten har förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet respektive att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen. Vissa begränsningar finns, bl.a. avseende uthållighet vid långvariga påfrestningar.

Försvarsmakten har förmågan att möta olika händelseutvecklingar och hot som kan uppstå vid ett snabbt och allvarligt försämrat omvärldsläge, i vissa fall med begränsningar. Försvarsmakten har begränsningar i förmågan att ta emot militärt stöd.

Försvarsmakten har förmåga att främja svensk säkerhet genom internationella operationer, men på grund av reducerat anslag för internationella operationer förändras förutsättningarna att bidra. Försvarsmakten har förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera hot mot de internationella operationer som Försvarsmakten deltar i.

Försvarsmaktens förmåga upprätthålls och utvecklas genom ökad tillgänglighet, övningar, operationer, kompetensutveckling, forskning- och teknikutveckling samt studier.

Försvarsmakten har förmåga att lämna stöd till civil verksamhet, med myndighetens befintliga förmåga och resurser. Försvarsmakten utvecklar, bl.a. genom de regionala staberna, förmågan att ge stöd till och få stöd från samhället.

Den långsiktiga förmågeutvecklingen får till del stå tillbaka med hänsyn till den resursprioritering som sker för att iståndsätta krigsförbanden.

Relativt Försvarsmaktens nuvarande operativa förmåga sker en ökning av förmåga i perioden fram till 2020. För att möjliggöra en genomtänkt utveckling av Försvarsmakten på lång sikt behöver kraft läggas på Perspektivstudien och andra analyser för att utarbeta och konsekvensbeskriva utvecklingsvägar för Försvarsmakten.

1.5. Överväganden

1.5.1. Omvärldsläget och konsekvenser för Försvarsmakten

På kort sikt bedöms sannolikheten att Sverige kommer att utsättas för ett väpnat militärt angrepp vara låg. Sverige bedöms i första hand bli utsatt för en kombination av politiska, diplomatiska och ekonomiska påtryckningar samt informationsoperationer, där också vissa militära maktmedel kan utgöra en komponent. Det går inte att utesluta en betydligt försämrad säkerhetspolitisk situation med ett militärt hot och där Sverige som en del i en större konflikt kan komma att utsättas för väpnat angrepp. Benägenheten har ökat för nyttjande av militära maktmedel i närområdet. Sammantaget har situationen i vårt närområde försämrats och detta ställer ökade krav på krigsförbandens tillgänglighet, duglighet och förmågan att möta väpnat angrepp ska vara styrande vid utformning och dimensionering av Försvarsmakten. Den ökade förekomsten av olika militära förmågor i närområdet, inte minst precisionsvapen, måste beaktas i utvecklingen av Försvarsmakten varvid bl.a. beroendet av ett fåtal system eller fasta objekt bör undvikas.

Cyberangrepp och påverkansoperationer medför vidare att Försvarsmakten, inom sitt ansvarsområde, måste bidra till Sveriges förmåga att möta dessa hot. Detta ställer bland annat krav på ökad samordning inom myndigheten och med andra myndigheter, samt ökad förståelse för olika angreppsformer, deras konsekvenser och vilka metoder som krävs för att kunna hantera denna typ av hot. Samordningen inom Försvarsmakten uppnås genom utveckling av ett koncept för informations spridning som säkerställer att uppdragsgivare, förband, skolor och centrum

har tillgång till korrekt information i en påverkad informationsmiljö. Försvarsmaktens arbete är främst inriktat mot myndighetens eget behov, men Försvarsmakten kan även bidra till det nationella skyddet mot påverkansoperationer. I flera fall är det olika förmågor och förband som behövs för att möta påverkansoperationer respektive konventionellt väpnat angrepp varför en balans mellan satsningar mot dessa hot behöver iakttas, och där det senare hotet är dimensionerande.

För att utveckla interoperabilitet prioriterar Försvarsmakten fortsatt samarbete och samövning med Nato högt. Interoperabilitet ger förutsättningar för att kunna genomföra verksamhet och skapa förmåga tillsammans med andra, såväl med grannländer som inom EU, FN och Nato, och utgör grunden för exempelvis deltagande i krishantering samt förmågan att ge och ta emot stöd. Samtidigt fördjupas det nordiska försvarssamarbetet, i synnerhet med Finland, men även med övriga nordiska och baltiska länder.

1.5.2. Innebörd av uppgifter till Försvarsmakten

Regeringens justerade uppgifter till Försvarsmakten förändrar inte Försvarsmaktens dimensioneringsgrund.⁵ Den aktuella formuleringen av uppgifterna har omhändertagits i försvarsplanering och ingår som en del i kravställningen vid utveckling av Försvarsmaktens operativa förmåga.

1.5.3. Krav på tillgänglighet och beredskap

Alla delar av Försvarsmaktens organisation som har uppgifter att lösa vid höjd beredskap ska organiseras som krigsförband. Vid intagande av Försvarsmaktens organisation ska hela krigsförband iståndsättas efterhand i stället för att förbanden fylls upp samtidigt. All personal som krävs vid höjd beredskap i det militära försvaret ska vara krigsplacerad. I syfte att säkerställa mobilisering inom angivna tidsramar ska krigsförbandens materiel vara krigsplacerad och krigsförbanden ha en aktuell mobiliseringsplanering. Mobiliseringsplanering för allmän och partiell mobilisering ska genomföras och utvecklas samtidigt som mobiliseringsövningar, beredskapskontroller och beredskapsövningar genomförs årligen.

Beredskapskrav vid av regeringen höjd beredskap utgörs av att huvuddelen av de stående förbanden och kontraktsförbanden inom några dagar kan påbörja lösandet av krigsuppgift vid mobiliseringsplats. Inget krigsförband har ett beredskapskrav som överstiger en vecka och hemvärnsförbanden ska kunna verka med huvuddel inom ett dygn och med mindre delar inom några timmar. Kraven på att kunna påbörja lösandet av uppgifter inom en vecka, eller kortare tid, betyder att det finns förband som inte kommer att ha all materiel eller personal tillgängliga och därmed inte har förmåga att lösa alla sina uppgifter.

Tillgänglighetskrav i fredstid innebär att vissa krigsförband ska vara omedelbart tillgängliga för operationer, huvuddelen av krigsförbanden ska vara tillgängliga inom tre månader och inget krigsförband har ett tillgänglighetskrav som översti-

⁵ Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

ger sex månader. Under denna tid ska förbanden genomföra förmågehöjande åtgärder så att hög duglighet uppnås.

Ovanstående användning av tillgänglighet och beredskap utgår från den nya innebörd som regeringen gett dessa begrepp.

1.5.4. Gotland

Gotland tillsammans med bl.a. Stockholmsområdet, importhamnarna på västkusten och östersjöinloppen är ett av flera militärstrategiskt viktiga områden i Sverige. Gotland har en betydelsefull position i Östersjön för kontrollen av sjö- och luftvägarna. Försvaret av Gotland ska bygga på tillfällig och permanent närvaro av arméstridskrafter, bl.a. stridsgrupp Gotland, hemvärnsförband samt fortsatt närvaro av marin- och flygstridskrafter. Den permanenta närvaron av arméstridskrafter ska, med beaktande av att försvara andra viktiga områden och att det är svårt att förflytta förband till och från ön i högkonflikt, balanseras mot tillförsel av andra arméstridskrafter och användning av andra stridskrafter. Försvarmakten ska genomföra en analys och värdering som grund för en preciserad bedömning av nödvändiga åtgärder såsom infrastruktur, förstärkt ledning, samövning och vad som kan vara en avvägd närvaro av förband.

1.5.5. Totalförsvaret

Som ett resultat av det försämrade omvärldsläget behöver totalförsvarets förmåga inför och vid ett angrepp stärkas. Planeringen för totalförsvaret har därför återupptagits. Ett viktigt led i detta återtagande är en sammanhängande planering för totalförsvaret med politiska beslutade planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Stora delar av det regelverk som tidigare låg till grund för totalförsvarsplaneringen är fortsatt giltigt.

Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. I närtid prioriterar regeringen planeringen av det civila försvarets bidrag till Försvarmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst krig.

Inom ramen för Försvarmaktens försvarsplanering ska Försvarmakten fortlöpande lämna upplysningar till berörda myndigheter om förhållanden i den operativa planeringen som har betydelse för deras verksamhet. Vidare ska Försvarmakten samordna beredskapsplanläggningen och den operativa planläggningen inom myndigheten med motsvarande planläggning inom övriga delar av totalförsvaret. Detta är en förutsättning för att berörda myndigheter ska kunna ge Försvarmakten erforderligt stöd. Det civila försvarets stöd till Försvarmakten vid höjd beredskap tar sin utgångspunkt i Försvarmaktens behov. Genom en mer samordnad planering, gemensam övnings- och utbildningsverksamhet samt gemensamt resursutnyttjande stärks förmågan både hos civila aktörer och hos Försvarmakten, inklusive förmågan att ge och ta emot stöd. Vidare bör förmågan att samutnyttja militära och civila resurser öka.

1.5.6. Ge och ta emot stöd

Regeringen har slagit fast att: ”Hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap med andra länder och organisationer. Sveriges säkerhetspolitik förutsätter att försvaret kan verka tillsammans med andra. Den svenska solidaritetsförklaringen ställer krav på Sveriges förmåga att ge och ta emot stöd, som också kan vara militärt.”⁶ Den säkerhetspolitiska linjen återspeglas även i Försvarsmaktens uppgifter, där det framgår att myndigheten ska kunna lösa de angivna uppgifterna självständigt eller i samverkan med andra och att Försvarsmakten ska kunna ge och ta emot militärt stöd.

Enligt regeringen ska Försvarsmakten öka förutsättningarna för att Sverige ska kunna ge och ta emot militärt stöd som kan vara såväl indirekt som direkt. I det sammanhanget är arbetet med värdlandsstödsavtalet med Nato av stor vikt⁷, och även gemensamma standarder och metoder.

Försvarsmakten ska utveckla förutsättningar för ett fungerande värdlandsstöd, både som givare av stöd och som användare av annat lands värdlandsstöd. I det fall Sverige utsätts för militära hot eller handlingar kan Sverige komma att få stöd från andra nationer. Stödet kan vara materiellt t.ex. genom komplettering av ammunition och delkomponenter till våra vapensystem, men kan även innefatta sensorinformation eller militär förmåga där flyg, marin- eller arméstridskrafter stödjer vår strid inom svenskt territorium. Om en nation i vårt närområde utsätts för hot eller militära handlingar ska Sverige kunna stödja den utsatta nationen. Stödet kan till exempel ske genom att vi ingriper med svenska stridskrafter. Dessutom kan stöd ges i form av att Sverige upplåter territorium till andra nationer eller organisationer, som i sin tur stödjer den utsatta nationen. Att ge eller ta emot stöd förutsätter dock nationella beslut i varje enskilt fall både från givande och tagande part. Detta medför också att det inte är givet att Sverige kommer att få stöd i en framtida konflikt varför planering och upprätthållandet av viktiga förmågor inte får förutsätta stöd.

1.5.7. Ekonomi

Inriktningsbeslutet för perioden 2016-2020 möjliggör en förstärkning av den operativa förmågan i samtliga stridskrafter men det finns ytterligare behov som behövs tillgodoses inom såväl förbandsverksamhet som för anskaffning och vidmakthållande av materiel.

I takt med den successiva personaluppfyllnaden av organisationen sker planenligt en ökad belastning på förbandsanslaget genom ökade löne- och verksamhetskostnader. Inom materielanslagen är behoven sedan tidigare omfattande och består främst i att Försvarsmakten under lång tid har behövt genomföra omfattande senareläggningar av planerad materielanskaffning, ambitionssänkningar och reduceringar i antal, för att skapa en plan i ekonomisk balans. En följd av detta är att

⁶ Regeringsbeslut 7 - Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020, 2015-06-25, Fö2015/00953/MFI.

⁷ Regeringsbeslut 7 - Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020, 2015-06-25, Fö2015/00953/MFI.

kostnaderna för att underhålla och vidmakthålla materielen successivt ökar och att ett omfattande materielomsättningsbehov har byggts upp under lång tid. Till detta kommer behov av resurser för att på sikt utveckla organisationen för att kunna möta framtida krav på förändrade och nya operativa förmågor.

Försvarsmakten har de senaste åren genomfört omfattande rationaliseringar samtidigt som hela myndighetens inriktning reformerats till att ha väpnat angrepp som främsta dimensioneringsgrund. Ytterligare rationaliseringsmöjligheter är begränsade utan att öka risken i utvecklingen av operativ förmåga. De möjliga mindre rationaliseringarna som kan genomföras kommer att behöva användas för att möta de löpande produktivets- och effektivitetskraven.

1.5.8. Risktagning

Försvarsmakten bedömer att det trots ökade ekonomiska ramar föreligger en risktagning i perioden fram till 2020 och därefter på grund av tillväxttakten i operativ förmåga. För att kunna möta händelseutveckling på både kort och lång sikt behöver ett antal grundläggande behov tillgodoses.

Först efter det att ett antal åtgärder genomförs för att behålla en grundläggande förmåga kan det på längre sikt, efter 2020, bli aktuellt med bl.a. en utökning av antalet JAS 39E, anskaffning av långräckviddigt robotsystem för bekämpning av markmål samt ett utökat antal ubåtar. Samtidigt som det finns stora materielansaffningsbehov måste åtgärder inom detta område balanseras mot de operativa kraven på ökad tillgänglighet och krigsduglighet hos förband genom ökad övningsverksamhet och andra åtgärder.

Sammantaget medför detta att förmågeutvecklingen i närområdet ställer förändrade krav på den svenska försvarsförmågan också bortom denna försvarsbeslutsperiod. Så länge den svenska förmågetillväxten inte går i takt med denna utveckling medför detta successivt ökande risker. Därutöver finns andra fortsatta risker för Försvarsmaktens utveckling. Leveranser av materiel i rätt tid och till planerad kostnad är centralt för krigsförbanden. Det kommer att ske förskjutningar i Försvarslogistikplanen, dock kommer huvuddelen av konsekvenserna få effekt efter 2020. För de krigsförband som påverkas kommer åtgärder löpande vidtas för att i möjligaste mån minska konsekvenserna på den operativa förmågan.

1.5.9. Försvarsmaktens relevans och förtroende

Att Försvarsmakten varaktigt upplevs som relevant i samhället och att medborgare, uppdragsgivare och medarbetare har förtroende för oss och vår verksamhet är avgörande för att vi ska kunna genomföra vårt uppdrag på ett framgångsrikt sätt. Det är också en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla medarbetare, liksom en förutsättning för officersyrkets framtid. Upplevd relevans och förtroende har även betydelse för utvecklingen av goda samarbeten med andra aktörer, nationellt och internationellt.

Olika undersökningar visar på en okunskap hos medborgarna om Försvarsmaktens roll och uppgifter. Få har också direkt kontakt med Försvarsmakten, och

skapar därför sin bild av oss utifrån media där debatten i hög grad har handlat om kostnader och bristande förmåga att lösa uppgifterna. Som konsekvens av detta är förtroendet för Försvarmakten, särskilt för vår förmåga att försvara landet, lågt. Också internt är förtroendet lågt och medarbetarna efterfrågar en tydligare framtidsbild.

I och med den ökade osäkerheten i närområdet har risken för militära hot blivit mer påtaglig för många. Försvarsfrågan har flyttats högre upp på samhällsagendan och Försvarmakten har kommit i blickfånget på ett helt annat sätt än tidigare. Efter en längre nedåtgående trend visar nu undersökningar på en ökning både vad gäller den upplevda relevansen för Försvarmakten och andelen som är positiva till att Sverige har ett självständigt väpnat försvar.

Att över tiden öka och behålla relevans och förtroende, såväl internt som externt, bygger dock inte enbart på aktuellt omvärldsläge utan innebär ett ständigt utvecklingsarbete i takt med en föränderlig omvärld.

1.5.10. Verksamhetsledning

Försvarmaktens verksamhetsledning syftar till att använda tillgängliga resurser på ett rättssäkert, demokratiskt och effektivt sätt. Verksamhetsledningen⁸ ska utvecklas i takt med omvärlden. Omvärldsutvecklingen ställer ökade operativa krav på Försvarmaktens verksamhetsledningssystem.

Försvarmaktens förutsättningar för ständiga förbättringar, utveckling och lärande bygger på vår förmåga att systematiskt analysera resultaten och lära av våra erfarenheter. Den förmågan bör öka. För att nå en god resultatkultur är det viktigt att ansvar och befogenheter är tydligt definierade.

För att kunna fatta beslut på rationella grunder behöver Försvarmakten ha tillgång till relevant information. En Försvarmaktsgemensam strategi för informationshantering behöver tas fram.

Att utveckla verksamhet innebär förändring. Aspekter som behöver inkluderas i verksamhetsutveckling är användarvänlighet och förändringsledning. I varje förändring av verksamheten eller framtagande av nya metoder eller verktyg behöver resultatet bli både användbart och användarvänligt för att få det mer effektivt. Användarvänlighet bör syfta till förenklade arbetssätt, minskad administration samt nyttjande av ny teknologi för att leva upp till att vara en modern och attraktiv arbetsplats med möjlighet att utföra arbete utanför ordinarie arbetsplats.

⁸ Den modell Försvarmakten har för verksamhetsledning framgår av Försvarmaktens arbetsordning (FM ArbO). Där beskrivs hur visioner, verksamhetsidé, strategier, mål och externa krav hänger samman. Vidare beskrivs hur inriktning, planering och uppföljning ska gå till och där ges en översikt av hur organisationen styrs.

2. Uppgiften

Vår verksamhetsidé

Vi försvarar Sverige och landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer!

I Sverige utgår all makt ifrån folket. Denna makt manifesterar sig i allmänna val, som sätter ramarna för politiken och hur vi ska leva i vårt land. Samtidigt är Sverige ett öppet och inkluderande samhälle och vårt välstånd bygger på omfattande utbyte med andra länder. Sverige är en aktiv och ansvarstagande part i det globala samfundet och våra intressen sträcker sig utanför de egna gränserna. I det svenska samhället värderas fred, frihet, hälsa, trygghet och rättvisa mycket högt. Som försvarsmakt har vi till uppgift att försvara den svenska demokratin baserad på dessa värden - och vi måste själva stå för de värden som det är vår uppgift att försvara.

Vårt bidrag och mandat

Vi upprätthåller Sveriges militära försvar och grunden är vår förmåga till väpnad strid.

Vi verkar avhållande mot varje form av militärt hot, ytterst genom vår förmåga att möta ett väpnat angrepp. Vi säkrar Sveriges integritet, på egen hand och tillsammans med andra.

Vi bidrar till ett robust samhälle – i fred, kris och krig.

Vi är en symbol för vårt lands statsskick och självständighet.

Vår värdegrund

För att uppnå våra mål och för att stärka och bevara förtroendet för vår förmåga ska vårt agerande alltid utgå från Försvarsmaktens värdegrund.⁹

Värdegrunden ger oss en vägledning i hur vi övar inför och utför våra uppdrag, och den ska vara ständigt närvarande i vår vardag. Förtroende, såväl allmänhetens förtroende för vår förmåga som vårt eget självförtroende, är oumbärligt i vår verksamhet och det är när vi agerar som vi bygger förtroende för Försvarsmaktens verksamhet. Genom att leva och verka i enlighet med vår värdegrund uppfattas vi som kompetenta, handlingskraftiga och pålitliga.

Värdegrunden beskrivs i tre centrala begrepp, Öppenhet – Resultat – Ansvar, och i Försvarsmaktens uppförandekod, vilken gäller all personal som arbetar under Försvarsmaktens ledning. Dessa värden ska genomsyra all verksamhet.

Vi visar öppenhet genom att vara kompetenta och uppriktiga lagspelare som utvecklas tillsammans. Därför är vi duktiga på att samarbeta och samverka, vi utvecklas ständigt för att möta nya hot, uppgifter, situationer och förutsättningar och vi är en inkluderande organisation där alla behandlas med ömsesidig respekt.

⁹ Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod i sin helhet framgår i FMSI underbilaga 1.1.

Vi visar resultat genom att vara handlingskraftiga och lösa våra uppgifter. Därför agerar vi när det krävs med de resurser vi har och vi har förmågan att med gott omdöme anpassa vårt uppträdande i olika miljöer utifrån varje unik situation.

Vi visar ansvar genom att vara pålitliga och omtänksamma. Därför är vi lojala mot både uppdraget och vår omgivning. Vi är öppna och ärliga i vår kommunikation och alla tar ansvar för att vi gemensamt löser uppgiften. Vi värnar vår egen och våra medarbetares hälsa.

Vår militära profession

Vår militära profession¹⁰ utgör tillsammans med vår värdegrund en hörnsten i vårt agerande. Vår militära profession gäller alla i Försvarsmakten, oavsett personalkategori, anställnings- eller avtalsform. Detta innebär att såväl civil som militär personal, kontinuerligt och tidvis tjänstgörande, pliktpersonal, Hemvärnet och frivilligorganisationerna är en del av vår militära profession. Försvarsmakten är en militär organisation där alla ingår och en militär organisation kräver en militär profession för att nå effekt. Vår militära profession ska hjälpa oss i Försvarsmakten att förstå vårt viktiga bidrag. Syftet med att formulera vår militära profession är att skapa en sammanhållen idé, ett systematiskt koncept för vårt kvalificerade yrkeskunnande – väpnad strid. Vår militära profession ska vara ledstjärnan för vad vi är, vad vi står för och hur vi agerar nu och i framtiden.

Militära professionen utgår från den väpnade striden. Alla har en koppling, direkt eller indirekt. Det är viktigt att var och en förstår sitt bidrag - var man passar in i det stora och komplicerade sammanhang som Försvarsmakten utgör. Den militära professionen bygger på ett kollektivt utövande av yrket. Mandatet ges inte till Försvarsmaktens anställda utan till myndigheten som helhet som kollektivt ska utöva sitt expertområde – väpnad strid. Den operativa förmågan, som försvarsbeslutet 2015 lyfter fram som den enskilt viktigaste förmågan, bygger på att alla arbetar mot Försvarsmaktens gemensamma mål. Den operativa effekten står och faller med det gemensamma agerandet. För att kunna fullgöra Försvarsmaktens uppgifter är samarbetet mellan civila och militära kompetensområden avgörande. Alla är således beroende av varandra.

All personal i den militära professionen ska uppfattas som kompetenta, handlingskraftiga och pålitliga i allt de gör. Professionen utövas av officerare, specialistofficerare, gruppbefäl, soldater och sjömän, civila arbetstagare samt hemvärnsmän och frivillig personal.

Officerarnas yrkesutövande karaktäriseras av ledarskap och ledning av den väpnade striden, där utgångspunkten för officersyrkets ansvar och yrkeskunnande ytterst är att fatta beslut om storskalig legitim våldsutövning och att leda krigsförband i stridsituationer samt god förståelse för Försvarsmaktens roll och sammanhang i fred, kris och krig. Officerarna är också de huvudsakliga bärarna och utvecklarna av officersprofessionens fundament och teoretiska utveckling.

¹⁰ Vår militära profession framgår i sin helhet i FMSI underbilaga 1.1.

Försvarsmaktens specialistofficerare kännetecknas av praktisk yrkesskicklighet och yrkesexpertis, som främst utvecklats genom lång yrkeserfarenhet. Utgångspunkten för specialistofficersyrkets utövande är tudelat, dels handlar det om verkställandet av legitim våldsutövning och dels om att leda lägre förband i strid.

Gruppbefäl, soldater och sjömän utgör en kategori med samlat yrkeskunnande som utmärks av att praktiska djupgående yrkeskunskaper och specialiserad yrkesskicklighet där det praktiska utövandet i den väpnade striden står i centrum.

De civila arbetstagarnas yrkesexpertis och ansvar är att främja samt trygga genomförandet av den väpnade striden. De tillför kompetens som inte kan tillhandahållas genom det militära utbildningssystemet och kompletterar den militära personalen. Civila arbetstagare utgör därmed en viktig del av organisationens samlade erfarenheter och kunskaper. Flertalet civila arbetstagare utför sina arbetsuppgifter inom förvaltning och bidrar på så sätt till den operativa effekten.

Hemvärnsmän och frivillig personal utgör kärnan i hemvärnsförbanden och den frivilliga försvarsrörelsen genom sitt ideella engagemang och kunnande inom särskilda områden. De svarar dessutom för en viktig komponent inom Försvarsmaktens folkförankring.

Värdegrunden och den militära professionen beskriver grunden för allt arbete i Försvarsmakten. Medarbetarskap, ledarskap och chefskap är att i samspel, fast med olika ansvar och roller, skapa förutsättningar för ett effektivt uppgiftslösande som leder mot uppsatta mål. Vi ska uppfattas vara kompetenta, handlingskraftiga och pålitliga i allt vi gör.

3. Beslut i stort

3.1. Försvarets vision

Ett starkare försvar – möter varje hot, klarar varje utmaning

Försvarets vision sammanfattar det långsiktiga tillstånd som all verksamhet ska bidra till. "Ett starkare försvar" innebär att Försvaretsmakten löpande måste utvecklas som en följd av den omvärldsutveckling som sker i vårt närområde. Detta ställer i sin tur krav på mångsidig kompetens och anpassningsförmåga för såväl organisationen som alla medarbetare. "Möter varje hot" speglar behovet att kunna möta hot över hela konfliktskalan och kunna anpassa förmågor efter omvärldsutvecklingen. "Klarar varje utmaning" innebär ett förhållningssätt och en attityd som ska genomsyra organisationen i hur vi hanterar interna och externa utmaningar och givna uppgifter.

3.2. Överbefälhavarens beslut i stort

Ökad och trovärdig militär förmåga

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde har försämrats vilket innebär att den svenska totalförsvarsförmågan måste stärkas och utvecklas. Krigsförbandens operativa förmåga ska ökas för att kunna verka avhållande emot och möta hot och angrepp i alla former. Dimensionerande för våra krigsförband ska vara att möta ett väpnat angrepp från en kvalificerad motståndare.

Relevans och förtroende externt

För att verka avhållande mot angrepp på Sverige och Sveriges integritet, ska Försvaretsmakten på egen hand och tillsammans med andra utveckla, upprätthålla och uppvisa en trovärdig och tillgänglig militär förmåga i vår region. Tillsammans med övriga totalförsvarsaktörer ska Försvaretsmakten bidra till tröskelleffekt i enlighet med den svenska säkerhetspolitiken. Om Sverige trots detta utsätts för angrepp, hot eller påtryckningar ska landet försvaras med alla till buds stående medel. Medborgare, uppdragsgivare och samarbetspartners ska ha stort förtroende för Försvaretsmakten.

Stolthet och förtroende internt

Personal är avgörande för vår operativa förmåga. Anställda, frivilliga och pliktpersonal ska vara ansvarstagande, stolta och ha förtroende för Försvaretsmakten och förmågan att fullgöra uppgifterna. Tillgång till rätt antal individer med rätt kompetens är en förutsättning för operativ förmåga. Försvaretsmaktens personal ska verka i en jämlik och jämställd organisation där kvinnor och män kan utvecklas och bidra med sin fulla potential till Försvaretsmaktens operativa förmåga.

För att nå visionen och ovanstående övergripande mål ska fokus ligga på följande prioriterade områden: bemanning, utrustning och samövning av krigsförband; anställda och frivilligas betydelse för den totala förmågan; ansvarskultur präglad av målstyrning och uppdragstaktik; effektiva samarbeten internt och externt samt

ökad kunskap hos medborgarna om vår verksamhet, förmågor och uppgifter. Nedanstående delmål ska nås i respektive tidsperiod.

Inledningsvis ska prioritet ges till ökad operativ förmåga i Sverige och närområdet. Den operativa effekten ökas genom tillväxt av hela krigsförband före samtidig tillväxt på bredden. Uppfyllnad av mängdmateriel ska prioriteras. Beredskapskontroller och beredskapsövningar ska genomföras. Försvarsmaktens operativa logistikbehov ska tydliggöras och kravställas mot stödmyndigheter. Praktiska förberedelser ska genomföras för att fördjupa samarbetet med andra nationer i närområdet och i Sverige och bl.a. omfatta värdlandsstöd.

Arméstridskrafter ska fokusera på tillväxt och att utveckla strid i brigads ram. Undervattensstridsförmågan ska stärkas genom tillförsel av materiel och personal. Genom utveckling av stridsflygförmågan och minskad sårbarhet vid flygbaser skapas förutsättningar för en ökad luftförsvarsförmåga.

Krigsförbandens tillväxt kräver ökad attraktionskraft med effektiv rekrytering och ökad förmåga att behålla personal. Avgångar ska minska och möjligheterna till personlig utveckling ska öka. Förutsättningarna för att öka kvinnors intresse för och genomförande av utbildning ska förbättras. Chefer ska utöva målstyrning och uppdragstaktik. Varje medarbetare ska förstå hur de egna och krigsförbandens uppgifter bidrar till Försvarsmaktens vision. Kommunikation i syfte att öka kunskapen om Försvarsmaktens roll och förmågor ska öka.

Försvarsmaktens långsiktiga förmågeutvecklingsarbete ska konkretiseras genom utveckling av Perspektivstudierapporten samt att nödvändiga efterföljande analyser och studier av förmågor och koncept genomförs.

I syfte att nå de prioriterade målen fortsätter ett långsiktigt och systematiskt förändringsarbete. Chefers engagemang i detta arbete är av central betydelse. Samtliga organisationsenheter ska utveckla sina verksamheter i överensstämmelse med Försvarsmaktens vision.

Därefter, från 2018, ska ökad operativ förmåga uppnås i takt med att fler krigsförband blir tillgängliga och mer kvalificerade övningar genomförs tillsammans med andra länder och organisationer. Alla krigsförband ska senast 2020 innehålla krav på tillgänglighet och beredskap samt ha genomfört krigsförbandsövning.

Från 2018 ska stridsgrupp Gotland vara iståndsatt. Införande av nytt av sjömålsrobotsystem, nytt korträckviddigt luftvärn och nytt medellångräckviddigt luftvärn ska ha påbörjats. Omsättning av sensorkedjan ska vara inplanerad. Prioriterade delar av ledningssystemen ska förbättras. Uppfyllnad av mängdmateriel ska fortsatt pågå. Behovet av fjärrstridsmedel ska ha klarlagts.

Allmänhetens kännedom om Försvarsmaktens roll och uppgifter ska vara hög. Internt förtroende inom Försvarsmakten ska ha ökat till minst fyra på den fem-

gradiga skalan. Minst tre av fyra medarbetare ska känna stolthet över att vara en del av Försvarsmakten.

Övervägande del av anställda och frivilliga ska uppfatta att Försvarsmakten utövar målstyrning och uppdragstaktik. Andelen kvinnor ska ha ökat.

Efter 2020 ska den operativa förmågan ökas ytterligare. Anskaffning av medellångräckviddigt luftvärn ska vara slutförd och pansarvärnsförmågan i främst de lätta förbanden förstärkts. Ökad undervattenstridsförmåga ska fortsatt utvecklas och ubåt NGU ska vara operativ. Luftförsvarsförmågan ska ytterligare förstärkts genom att krigsförband med JAS 39E är operativa. Sensorkedjan ska förnyas. Samverkande bekämpningsförmågor baserade på gemensam sensorinformation, d.v.s. strid med system i samverkan, ska ytterligare utvecklas.

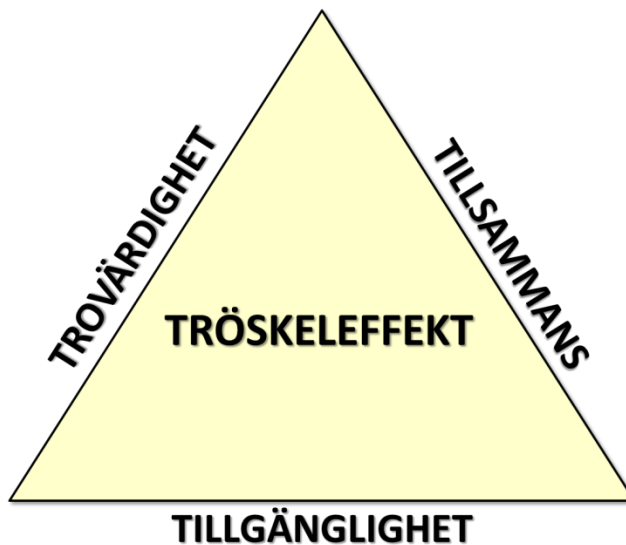
Allmänhetens förtroende för Försvarsmakten ska vara hög och ligga på en stabil hög nivå. Minst nio av tio medarbetare ska känna stolthet över att vara en del i Försvarsmakten. Andelen kvinnor ska markant ha ökat.

På längre sikt ska anskaffning av fjärrstridsmedel kunna påbörjas. Förnyelse av stridsfordon och stridsvagnar ska kunna påbörjas. Nya förmågor som tidigare studerats, till exempel obemannade farkoster och rymdbaserade förmågor, ska kunna börja införas för att vara operativa runt 2030.

3.3. Strategiska effekter

De strategiska effekterna är de konkreta och varaktiga tillståndsförändringar vi åstadkommer genom att verkställa de strategiska planerna. Försvarsmaktens strategiska effekter samverkar i att fullgöra visionen och de uppgifter som ålagts Försvarsmakten av regeringen.

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att säkerställa landets politiska oberoende och självständighet. Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige med trovärdighet ska kunna uppnå målen och hävda vår säkerhet. Den svenska säkerhetspolitiken är en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot landets säkerhet.

3.3.1. Tröskeleffekt

För att verka avhållande emot angrepp på Sverige och Sveriges integritet ska Försvarsmakten upprätta och vidmakthålla en militär tröskel. Genom förmåga att möta ett väpnat angrepp skapar försvaret tillsammans med politiska, diplomatiska och ekonomiska medel en tröskel för den som skulle vilja angripa Sverige, eller utöva påtryckningar med militära och andra maktmedel. Syftet är att kostnaden för angrepp ska bli så hög att det inte uppväger vinsterna.

Tröskeleffekt ska eftersträvas över hela konfliktspektrat d.v.s. över hela konfliktskalan och inför alla typer av angrepp. Tröskeleffekten består ytterst av krigsförband som har rätt förmågor, krigsduglighet och tillgänglighet. Genom att på bästa sätt nyttja de resurser vi disponerar åstadkommer vi maximal operativ effekt. Den strategiska kommunikationen, och i synnerhet den militärstrategiska, ska bidra till tröskeleffekten.

Försvarsmakten följer omvärldsutvecklingen och utvecklas kontinuerligt för att kunna möta förändrade krav och till hur nutida och framtida konflikter ser ut och utvecklas. Förmågan till territoriell integritet ska upprätthållas över tiden. Utvecklingen i vårt närområde följs och analyseras noga i synnerhet vad gäller militär förmåga och politisk intention. Även långsiktig utveckling av demografiska, kompetensmässiga, värdebaserade och tekniska trender samt förändringar i militärstrategisk doktrin analyseras. Detta bildar underlag för utveckling av koncept för att kunna uppnå önskad tröskeleffekt i olika situationer. Syftet är att säkerställa adekvat utveckling av krigsförbanden och att varje krona från anslaget hamnar där den har mest effekt, idag och imorgon. Försvarsmakten verkar därigenom stabiliserande och avhållande och bidrar till att förebygga och dämpa konflikter.

Tröskeleffekt skapas tillsammans med länder och organisationer som har intressen i närområdet. Övningar och annat synligt uppträdande är av stor betydelse för att stärka tröskeleffekten och skapa trovärdighet. Försvarsmakten ska bedriva, delta i och leda multinationella övningar i Sverige och i vårt närområde. Övningar kan genomföras i syfte att utveckla förmåga, säkerställa interoperabilitet eller markera solidaritet och signaleffekt.

3.3.2. *Trovärdighet*

Ett trovärdigt försvar är en förutsättning för att driva och hävda en trovärdig säkerhetspolitik. En övertygande tröskel är kärnan i Försvarsmaktens doktrin och tillräcklig uthållighet är centralt för densamma.

Försvarsmakten ska uppfattas och upplevas som en relevant modern organisation med kraft att attrahera och behålla kompetenta medarbetare och samarbetspartners. Försvarsmakten arbetar med att bygga förtroende internt i övertygelse att det bygger styrka externt och säkerställer att personalen har rätt kompetens för att möta verksamhetens krav. Försvarsmakten är en jämställd och jämlik organisation där medarbetarna bemöts likvärdigt och bedöms efter sina unika kompetenser. Tydliga, engagerade chefer och ledare skapar förutsättningar för en målinriktad ansvarskultur. Hög trivsel och goda utvecklingsmöjligheter ger stolta och motiverade medarbetare. Försvarsmakten ska vara en aktiv del i samhället där medborgarna känner förtroende för vår försvarsförmåga. Försvarsmaktens trovärdighet stärks då de egna medborgarnas och omvärldens förväntningar överensstämmer med Försvarsmaktens agerande.

Försvarsmaktens operationer och övningar ska inte bara planeras och genomföras utifrån de militärstrategiska målen utan även aktivt kommuniceras där så är möjligt, så att medborgarnas kunskap om försvarets värde och roll ökar. En bred samhällsförankring är en förutsättning för allmänhetens förtroende.

3.3.3. *Tillgänglighet*

Upprätthållande av tillgänglighet för att lösa uppgifter i fredstid och beredskap för intagande av höjd beredskap i händelse av krig eller krigsfara, är centralt för en relevant operativ förmåga i den snabba, komplexa och svårförutsägbara säkerhetspolitiska miljön. Tillgängligheten i fredstid ska möjliggöra att kränkningar av det svenska territoriet upptäcks och avvisas, att det finns militär förmåga att möta politisk, militär eller annan påtryckning och att Sveriges säkerhet kan främjas genom operationer på vårt eget territorium, i närområdet och utanför närområdet.

Tillgänglighet skapas genom personellt och materiellt uppfyllda, välövade och därefter vidmakthållna krigsförband. Tillgänglighet ska skapa förutsättningar för att förbanden har hög KDU vid mobilisering inom en vecka. Ledningsförmåga och logistik anpassas till att säkerställa krigsförbandens tillgänglighet med hänsyn till omvärldsläget.

3.3.4. Tillsammans

Försvarsmakten bygger starka enheter för att skapa en stark helhet. Alla stridskrafter, personalkategorier och förband samverkar för att fullgöra Försvarsmaktens uppdrag. Försvarsmakten är en inkluderande organisation och vår mångfald på det organisatoriska och individuella planet är en styrka

Sverige är ett öppet och handelsberoende land. Tillsammans med andra länder bygger vi välfärd i en integrerad gemenskap med fria flöden av människor, varor, tjänster, kapital och information.

Säkerhet byggs tillsammans med andra och hot mot fred och säkerhet avvärjs i samverkan med andra länder och organisationer. Försvarsmakten skapar effektiva samarbeten nationellt och internationellt.

Tillsammans med andra stater och organisationer genomför krigsförbanden övningar och operationer i Sverige, i närområdet och utanför närområdet. Samarbetet utgår från Försvarsmaktens uppgifter och operativa krav. Samarbetet med Finland utgör en väsentlig del.

Inom det svenska totalförsvaret har Försvarsmakten en nyckelroll för att värna landets säkerhet. Försvarsmakten samarbetar också med myndigheter inom det civila samhället för att stärka och skydda kritiska infrastrukturer och stötta vid kriser och katastrofer.

3.4. Övergripande riktlinjer

Militärstrategisk styrning utgår från regeringens styrningar och indelas i tre övergripande områden utifrån tidsperspektiv samt därutöver försvarsplanering.

Det första området utgörs av långsiktiga studier, bl.a. perspektivstudien, som ska analysera omvärldsutveckling och krav på framtida förmågor och koncept från 2025 i balans med omsättning av befintliga system och förmågor. Detta ska utgöra underlag för nödvändiga beslut, främst avseende materiel, under perioden och ett stöd för Försvarsberedningens kommande arbete mot nästa försvarsbeslut. Kommande Försvarsberedning antas behöva underlag från Försvarsmakten senast halvårsskiftet 2018. Betydande kraft ska läggas på detta område fram till 2018.

Grunden för utformning och dimensionering i den långsiktiga utvecklingen av Försvarsmakten ska vara att kunna möta ett väpnat angrepp. Försvarsmakten ska skapa uthållighet för att så länge som möjligt bevara handlingsfrihet. Eftersom de framtida ekonomiska nivåerna riskerar vara otillräckliga för att långsiktigt omsätta materiel till alla krigsförband, så behöver ett arbete genomföras för att ta fram alternativ och bl.a. ge förslag på vilka förmågor och förband som ska finnas på längre sikt.

Försvarsmaktsplaneringen (FMP) är det andra området och ska inom tillgängliga ekonomiska ramar i första hand realisera gällande inriktning och därmed tillgodosätta krav på ökad tillgänglighet (personal, materielunderhåll och övningar). För-

svarsmaktsplaneringen är tolvårig¹¹, men fokuserar på innevarande försvarsbeslutsperiod. Fastställd plan ges ut i form av Försvarsmaktens verksamhetsplan (FMVP).

Det tredje området är det inriktningsarbete som ligger i tidsperspektivet mellan långsiktiga studier och FMP och som syftar till att utforma inriktningar till grund för Försvarsmaktsplaneringen. Detta perspektiv utgör underlag för nödvändiga beslut med fokus på nästa försvarsbeslut och bortom detta. Inriktningarna ges ut i form av Försvarsmaktens strategiska inriktning (FMSI). För att kunna utforma inriktningar inför såväl kommande FMP som nästa försvarsbeslut är ett centralt budskap i FMSI 2015 att studier och utvecklingsarbete prioriteras de närmsta åren.

Förutom ovanstående genomförs försvarsplanering, vilken ska fokusera på att omhänderta konsekvenser och vidta åtgärder med anledning av det förändrade säkerhetspolitiska läget i närområdet, bl.a. genom organisationsutveckling och nya doktriner. Försvarsmakten ska aktivt bidra till en nationell sammanhängande planering för totalförsvaret genom att bl.a. delge planering, klargöra prioriteringar och behov av stöd och resurser för myndigheter och kommuner och andra aktörer.

Försvarsmaktens doktriner inriktar hur det militära försvaret ska utnyttjas, och består av Militärstrategisk doktrin (MSD) och Operativ doktrin (OpD). Inriktningen är att MSD ska uppdateras en gång per försvarsbeslutsperiod. Med anledning av den nya MSD 16 behöver en översyn av Operativ doktrin genomföras.¹² En översyn behöver också göras av generella operativa ramvillkor (GORV), operativa ramvillor (ORV) och krigsförbandsmålsättningar (KFM). Sammanhanget mellan GORV, ORV och KFM beskrivs i spårbarhetsmodellen i kapitel 4.2.

¹¹ Planeringsperioden i FMP och i Försvarslogistikplanen (FLP) sträcker sig för närvarande till 2028. Vid den årliga rullningen av FMP och FLP tillförs ett nytt år i planen.

¹² Militärstrategisk doktrin 2016, FM2016-7616:1, 2016-03-22

4. Inriktning för verksamhetsgrenar

4.1. Insatser, VG 1

4.1.1. Nationellt

Nationella operationer omfattar Försvarsmaktens ingripanden inom ramen för grundoperationsplanen (GROP) vid bl.a. kränkningar av Sveriges territorium, samt ingripanden för att värna suveräna rättigheter och nationella intressen i vårt närområde i enlighet med internationell rätt (IKFN-förordning m.m.). Detta inkluderar även säkrande av handelsvägar genom sjöminröjning och spaningsföretag i luften och till sjöss samt skydd av egen verksamhet, anläggningar och system. Operationerna kan även omfatta förstärkning av förmågorna att hantera kränkningar och skydd av prioriterade objekt och områden. Förmågan att hantera kränkningar i luften och på havsytan ska vidmakthållas medan förmågan att hantera undervattenskränkningar och angrepp mot våra informations- och ledningssystem ska öka.

För nationella operationer används stående förband, kontraktsförband och hemvärnsförband. Försvarsmakten ska kunna genomföra nationella operationer tillsammans med andra inom ramen för totalförsvaret.

4.1.2. I och utanför närområdet

Försvarsmaktens deltagande i internationella operationer syftar dels till att dämpa konflikter och bygga säkerhet tillsammans med andra, dels till att utveckla Försvarsmakten.

Med anledning av det förändrade omvärldsläget har den politiska inriktningen medfört ett ökat fokus på närområdet och en sänkt ambition avseende internationella operationer utanför närområdet, både till antal och till storlek. Operationer utanför närområdet förutses under överskådlig tid huvudsakligen ske med markoperativ tyngdpunkt. Marin- och flygstridskrafter ska ha förmågan till operationer tillsammans med andra länder i närområdet samt, då operationen lämpar sig för de svenska förbanden, utanför närområdet.

Försvarsmakten ska kunna genomföra såväl kortvariga som långvariga operationer och verka över hela konfliktspektrat. Det inkluderar skiljandet av parter med vapenmakt, stabiliseringsoperationer, konfliktförebyggande operationer, evakueringsoperationer samt stöd till humanitära operationer.

För operationer i och utanför närområdet används i första hand stående förband. Försvarsmakten ska kunna delta i operationer ledda av FN, EU eller Nato. Natos standarder och metoder är utgångspunkten för interoperabilitet vid internationella operationer.

Försvarsmakten ska inom ramen för en ny eller pågående operation, i eller utanför närområdet, kunna genomföra en markoperation med ett till två kompanier inom

bataljons ram, t.ex. skytte- eller ingenjörkompani och övriga behovsstyrda stödfunktioner.

Marinoperation ska inom ramen för en ny eller pågående operation kunna genomföras med förband för ledning, sjöminröjning eller strid och övriga behovsstyrda stödfunktioner. Operationen kräver tillgång till hamnområde för logistik.

Luftoperation ska inom ramen för en ny eller pågående operation kunna genomföras med förband innehållande stridsflyg, transportflyg eller helikopter, samt övriga behovsstyrda stödfunktioner. Operationen kräver tillgång till flygplats med fungerande ledning och logistik.

Förutom ovanstående nationella ambitioner vad det gäller krigsförbands tillgänglighet för operationer i och utanför närområdet påverkas även kravet på tillgänglighet av vilka förbandstyper Sverige anmält till olika styrkeregister.

Avsnittet utvecklas i bilaga 2.

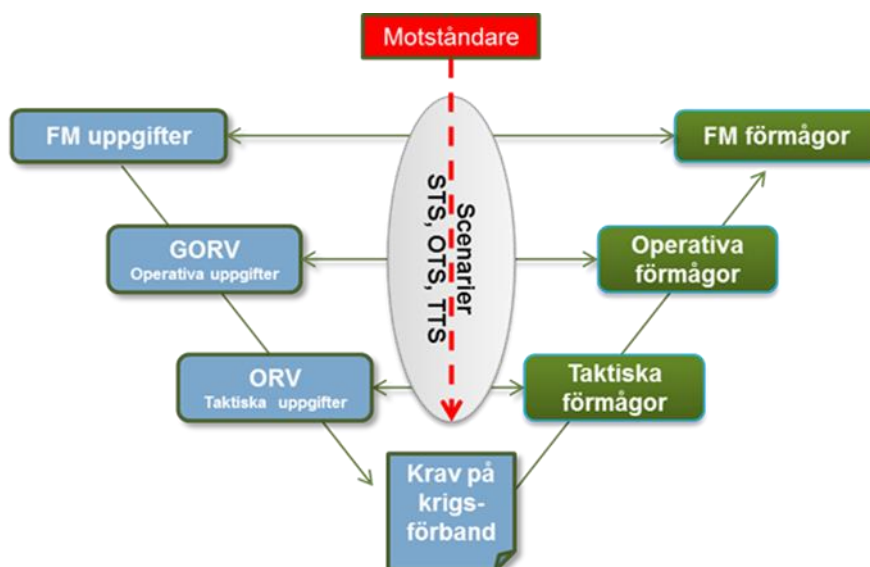
4.2. Uppbyggnad av krigsförband och beredskap, VG 2

4.2.1. Operativa ramvillkor, Krigsförbandsmålsättningar och Spårbarhetsmodell

I Försvarmaktens arbete med krigsförbandens utveckling och resultatstyrning används en sammanhängande spårbarhetsmodell för att omhänderta uppgiftsställningar och återredovisa resultat (se figur nedan). Modellen används för att både kravställning och värdering av organisationen ska ske med spårbarhet.

I regeringens instruktion till Försvarmakten anges Försvarmaktens uppgifter och ytterligare styrning ges bl.a. i anvisningar för försvarsplaneringen. Utifrån ett antal typsituationer och scenarier med en dimensionerande motståndare görs en sammanvägd bedömning av vilka situationer och hot som Försvarmakten ska kunna möta. Denna hotbildsbedömning ligger till grund för de ramvillkor som Försvarmakten använder för att utforma den organisation som i sin helhet ska klara av ställda uppgifter.

Ramvillkoren utgår från de uppgifter som Försvarmakten har över tiden, och krav på förmåga vid ett allvarligt försämrat omvärldsläge. Ramvillkoren delas in i generella operativa ramvillkor (GORV, bilaga 2) och operativa ramvillkor (ORV, se underbilaga 2.1).

Figur 1 Spårbarhetsmodellen

Generella ramvillkor (GORV) är uppgifter på strategisk och operativ nivå. Dessa anger i övergripande termer vad Försvarsmakten som helhet ska klara av.

Operativa ramvillkor (ORV) är uppgifter på operativ och taktisk nivå. Dessa anger i mer detaljerad form vad armé-, marin- och flygstidskrafter ska klara av i en given situation. Styrande för funktionsförband som stödjer på taktisk nivå är i huvudsak ORV. ORV är uttryckt i en dimensionslös uppgiftsdelen och en ambitionssatt del, som ska kunna varieras när förutsättningar för Försvarsmaktens operationer förändras.

Delarna i spårbarhetsmodellen (GORV, ORV och KFM) beskriver vad Försvarsmakten ska klara av. Dessa beskrivs i olika upplösningsgrader; KFM på förbandsnivå, ORV på stridskraftsnivå och GORV på Försvarsmaktsnivå. En ORV är en nedbruten GORV och uppgifterna i krigsförbandsmålsättningarna är nedbrutna ORV.

GORV, ORV och KFM kopplas till typsituationer som beskriver sammanhanget med olika omfattning – på militärstrategisk respektive operativ och taktisk nivå. På militärstrategisk nivå benämns typsituationerna som strategiska typsituationer (STS), på operativ nivå som operativa typsituationer (OTS) och på taktisk nivå som taktiska typsituationer (TTS). Genom att koppla GORV, ORV och KFM till utvalda typsituationer, t.ex. olika kris- och krigsfall i olika tidsperspektiv kan en förmågeutveckling för Försvarsmakten och dess krigsförband beskrivas. Denna tillväxt av krigsförbanden mot ett utvalt mål benämns styrketillväxtplan i FMSI.

Försvarsmaktens krigsförband kravställs utifrån två olika produkter: Krigsförbandsmålsättningar (KFM) och Krigsförbandsspecifikationer (KFS). KFM beskriver vad förbanden ska kunna och KFS beskriver vad förbanden uppnår år för år enligt Försvarsmaktens planering. KFM är inte ekonomiskt avvägd, men i för-

mågemässig balans och operativt avvägd. KFS är ekonomiskt avvägd och producerbar.

Produkterna är beroende av varandra, då KFM anger förutsättningarna och KFS är resultatet, utifrån tillgängliga resurser (d.v.s. till vilken grad Försvarmakten uppnår KFM). Krigsförhandsspecifikationer (KFS) beskriver främst påverkansområdena (DOTMLPFI¹³), d.v.s. vilka resurser som behövs för att klara ställda uppgifter.

Krigsförbandsmålsättningar (KFM) beskriver det operativa sammanhanget och anger kraven på grundläggande förmågor och de uppgifter som ska kunna lösas, samt definierar personal, faciliteter och materiel. KFM ska vara resultatet av en analys och prioritering av hur olika förmågor och förband bör utvecklas för att kunna hantera olika uppgifter och typscenarier, inklusive motståndare. KFM ska användas för att upprätta, vidmakthålla och avveckla förband utifrån ett förmågeperspektiv. KFM utvecklas med stöd av spårbarhetsmodellen för att säkerställa en vidareutveckling av krigsförbanden enligt Överbefälhavarens militärstrategiska och operativa inriktningar inom tilldelad ekonomisk ram.

Förmågor och försvarsuppgifter, som är begrepp som användes i den äldre spårbarhetsmodellen, lever kvar tills vidare. Förmågebeskrivningar används för att styra förbandens utveckling av vissa förmågor samt vid utvärdering där man t.ex. vill få en bild av Försvarmaktens samlade förmågor inom något område. Spårbarhetsmodellen ska användas som underlag för Insatsorganisationsvärdering (IOV).

4.2.2. Krigsorganisering och krigsplacering

Alla delar av Försvarmaktens organisation och all anställd personal ska ha uppgifter vid höjd beredskap och ska krigsorganiseras respektive krigsplaceras. Detta innebär att det på ett antal orter skapas depåförband. I depåförbanden krigsplaceras aktuella organisationsenheters befintliga personal och materiel som inte är krigsplacerade vid andra krigsförband. Depåförbandens främsta uppgifter är att stödja krigsförbandens aktivering och mobilisering samt åtgärder som kan krävas för att krigsförbanden ska uppnå angivna krigsduglighetskrav. Tillgänglig personal och materiel ska användas, varvid befintlig tillgång bör vara dimensionerande för hur depåförbanden utformas. Medarbetare utan relevant militär bakgrund från exempelvis värnplikstjänstgöring eller tidigare militär anställning kommer successivt att ges nödvändig utbildning med hänsyn till krigsuppgiften.

Förutom depåförbanden finns krigsförbanden som består av stående förband samt kontrakts- och hemvärnsförband. De stående förbanden ska i huvudsak bestå av kontinuerligt tjänstgörande personal. Krigsplacerad, men icke anställd, personal (pliktpersonal) ska undvikas i de stående förbanden eftersom de endast kan kallas in för tjänstgöring vid höjd beredskap och till repetitionsutbildning.

¹³ Doktrin, organisation, träning, ledarskap och utbildning, materiel, personal, faciliteter och interoperabilitet. Se även Handbok för Försvarmaktens målsättningsarbete – Förband (H Mål Förb).

Kontraktsförbanden ska i huvudsak bestå av tidvis tjänstgörande personal. Viss andel kontinuerligt tjänstgörande finns även i kontraktsförbanden. Vid behov ska krigsplacerad men icke anställd personal placeras i kontraktsförband.

Om flera kontraktsförband av samma sort har många vakanser måste fördelningen av icke anställd personal beaktas så att tillgängligheten på förbanden blir så hög som möjligt. Det är bättre att ha färre förband med hög tillgänglighet än flera förband med stora begränsningar i tillgänglighet på grund av hög andel krigsplacerad men icke anställd personal.

4.2.3. Krigsförbanden

Nedanstående tabell utgör en sammanställning över krigsförband från 2016-01-01 avseende typ och antal.¹⁴

Krigsförband	2016-01-01	Anmärkning
Arméstridskrafter		
Brigadstab	2	
Brigadspaningskompani	2	Utvecklas från 2016-01-01.
Mekaniserad bataljon	5	Utvecklas med stridsvagnskompanier från 2016-01-01.
Motoriserad skyttebataljon	2	Ytterligare en motoriserad skyttebataljon utvecklas från 2016-01-01.
Stridsgrupp Gotland	1	Utvecklas från 2016-01-01.
Lätt skyttebataljon	1	
Artilleribataljon	2	
Luftvärnsbataljon	2	
Jägarbataljon	1	
Underrättelsebataljon	1	
Säkerhetsbataljon	1	
Militärpolisbataljon	1	Utvecklas från 2016-01-01.
Livbataljon	1	
Ingenjörbataljon	2	
CBRN-kompani	1	
Tungtransportkompani	1	
Hemvärnsbataljon ¹⁵	40	
Marinstridskrafter		
Sjöstridsflottiljledning	2	
Korvettdivision	2	

¹⁴ Indelning enligt Regeringsbeslut 7 - Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020, 2015-06-25, Fö2015/00953/MFI.

¹⁵ Hemvärnsbataljonerna beskrivs i 4.2.10 Hemvärnsförbanden, snarare än i 4.2.4 Arméstridskrafterna, p.g.a. hur produktionsansvaret för dessa förband har organiserats.

Krigsförband	2016-01-01	Anmärkning
Minröjningsdivision	2	
Underhållsdivision	2	
Röjdykardivision	1	
Ubåtsflottiljledning	1	
Ubåtsdivision	1	Utvecklas från 2016-01-01.
Ubåtsräddningsfartyg	1	
Signalspaningsfartyg	1	
Amfibiebataljon	1	
Bevakningsbåtkompani	1	
Marinbas ¹⁶	1	Utvecklas från 2016-01-01.
Flygstridskrafter		
Flygflottilj	4	Utvecklas från 2016-01-01.
Stridsflygdivision	6	Stridsflygdivisionerna omorganiseras från 2016-01-01.
Transport- och specialflygdivision	1	
Helikopterflottilj	1	Utvecklas från 2016-01-01.
Stridslednings- och luftbevakningsbataljon	1	
Försvarsmaktsgemensamma stridskrafter		
<i>Lednings- och underrättelseförband</i>		
Högkvarteret med stabsförband	1	
Regional stab	4	
Sambandsbataljon	1	
Ledningsplatsbataljon	1	
Telekrigbataljon	1	
Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS)	1	Utvecklas koordinerat med övrig förbandsutveckling från 2015-01-01 ur FMTM, Operativ ledningsteknisk bataljon och FMLOG SFE.
IT-försvarsförband	1	
PSYOPS-förband	1	
NUE	1	
METOCC	1	

¹⁶ Bestående av en marinbasledning, ett sjöinformationskompani, ett marint logistikkompani, ett marint basskyddskompani och ett ekipagekompani.

Krigsförband	2016-01-01	Anmärkning
TKSE	1	
Logistikförband		
Logistikbataljon	2	
Teknisk bataljon	1	
Sjukhuskompani	2	
Sjukvårdsförstärkningskompani	2	
Försvarsmaktens logistik (FMLOG)	1	Utvecklas ur bl.a. FMLOG-stab med NSE från 2016-01-01.
Trafik- och transportledningskompani	1	Utvecklas ut MOVCON-kompani från 2016-01-01.
Specialförband		
Särskild operationsgrupp	1	Omfattar specialförbandsstridsgrupper samt Försvarsmaktens specialoperationsförband.
Depåförband		
Depåförband	19	Utvecklas från 2016-01-01.

Tabell 1 Krigsförband från 2016-01-01

4.2.4. Arméstridskrafterna

Den övergripande inriktningen för arméstridskrafter är att utveckla förmågan att möta ett väpnat angrepp, för att senare kunna övergå till uthålliga försvarsoperationer. Därmed prioriteras förmågan att kraftsamla och leda förband i brigads ram. Enligt liggande plan organiseras därför arméstridskrafterna för att kunna verka med två brigader i hög konfliktnivå mot en kvalificerad motståndare. Strid ska även kunna bedrivas på djupet. Krigsförbandens förmåga och tillgänglighet ska förbättras genom utökad övningsverksamhet och materiella åtgärder. Krigsförbanden ska göras tillgängliga enligt inriktning för styrketillväxt. Materiel ska finnas tillgänglig för förbanden i takt med styrketillväxtplanen. Inriktningen är att krigsförbandens materiel ska förrådsställas förbandsnära.

Brigad ska kunna leda och samordna strid med tre till fyra manöverbataljoner samt funktionsbataljoner.

Omorganiseringen av krigsförbanden inom arméstridskrafterna ska leda till en ökad förmåga att möta en kvalificerad motståndare. Detta sker genom att, enligt liggande plan, tillföra stridsvagnskompanier till de mekaniserade bataljonerna, utveckla brigadspaningskompanier, tillföra ytterligare en motoriserad skyttebataljon samt öka pansarvärnsförmåga respektive indirekt bekämpningsförmåga vid manöverbataljonerna. Ökad operativ och strategisk rörlighet säkerställs genom att lätt skyttebataljon blir lufttransportabel. Vidare ska en mekaniserad strids-

grupp organiseras på Gotland. Stridsgruppen utgörs av ett stående mekaniserat kompani och ett stridsvagnskompani som är kontraktsförband. Militärpoliskompanierna sammanförs till en militärpolisbataljon. Livbataljon ska prioritera statsceremoniella uppgifter men utvecklas för att kunna lösa relevanta stridsuppgifter.

Den övervägande delen av arméstridskrafterna ska vara kontraktsförband och bemannas med i huvudsak tidvis tjänstgörande personal. Tre bataljoner, två mekaniserade bataljoner och en motoriserad skyttebataljon, ska enligt plan vara stående förband och till huvuddel utgöras av kontinuerligt tjänstgörande personal. Efter beslut om aktivering eller mobilisering bildas två brigader där huvuddelen av de stående förbanden utgör kärnan i den ena. Artilleri-, ingenjör-, logistik- och luftvärnsbataljonerna ska, inom respektive funktion, sammantaget ha stående förband motsvarande kompanistridsgrupp.

För att uppnå och vidmakthålla anbefalld förmåga ska luftvärnsförbanden samtränas och samövas regelbundet i bataljons ram tillsammans med flygstridskrafterna. Enligt plan ska anskaffning av ett nytt medellångräckviddigt luftvärnssystem inledas. Förmågan till skydd av flygbas ska vara dimensionerande för luftvärnsförbandens uppbyggnad men delar av luftvärnsbataljonerna bör även kunna verka i brigad. Det är av särskild vikt att regelbundet öva med luftvärnsförband på Gotland. Vidare ska förbanden med kort varsel kunna utgångsgruppera för skydd av prioriterade områden vid en hastigt uppkommen kris.

Arméstridskrafterna ska regelbundet samtränas och övas med övriga stridskrafter inklusive lednings- och underrättelseförband, logistikförband. Kompetens att använda existerande flygunderstödsgrupper (TACP)¹⁷ ska finnas i alla stridande förband, underrättelsebataljon, jägarbataljon och artilleribataljonerna. Arméstridskrafterna ska delta i multinationella övningar i vårt närområde i syfte att öka förmågan att verka i komplexa miljöer och högre förbandsnivåer.

Försvarsmakten ska kunna upptäcka CBRN-händelser i Sverige och närområdet. CBRN-skyddsförmågan ska analyseras för att kunna dimensioneras. Funktionskedjan CBRN bör implementeras på alla ledningsnivåer.

Uppnådd försvarsmaktsgemensam C-IED-förmåga (Counter Improvised Explosive Device) ska tillvaratas och utvecklas på nuvarande nivå inom ramen för ett fördjupat nordiskt samarbete och i samverkan med EU och Nato. En värdering av IED-hot vid olika former av angrepp mot Sverige och svenska intressen ska genomföras, i syfte att klarlägga behov av C-IED vid krigsförbanden samt inarbetas i KFM. Stöd till samhället ska möjliggöras, men ska inte vara dimensionerande för utformning av förmågan. Ett fördjupat samarbete med Polismyndighetens bombskydd och Säkerhetspolisens Bombdatacentrum ska etableras.

På sikt bortom 2020

Inom ramen för arméstridskrafternas och brigadförmågans långsiktiga utveckling behöver flera viktiga ställningstaganden göras. För att i tid kunna fatta rätt beslut i

¹⁷ Tactical Air Control Party (TACP).

dessa frågor, krävs det analyser och studier innan 2020. Flera av dessa frågor grundar sig på att:

- vissa materielsystem uppnår sin fulla livslängd och måste omsättas eller ersättas av andra system,
- materielsystem inte kommer att ha en tillräcklig verkan och därför måste omsättas eller ersättas av andra system,
- förmågan i sig själv inte längre är relevant och därmed inte heller dess materielsystem.

Inom arméstridskrafterna finns flera framtida frågeställningar vilka bör hanteras som en helhet inom ramen för perspektivstudien. Framtida arméstridskoncept anpassade för olika typer av angrepp ska studeras. Fokus ska vara arméstridskrafternas långsiktiga utformning av krigsförband och uppgifter. Nedan redovisas några områden som behöver utredas. Se även avsnitt inriktning för studieverksamhet i avsnitt 4.3.

För att kunna öka effekten av brigadernas strid finns behov av att utreda förmågan till generell operativ rörlighet avseende t.ex. broförmåga i syfte att säkerställa förbindelser över vattendrag vid bekämpning. Resursbehovet för fältarbeten ska klarläggas och dimensionering föreslås, varvid möjligheterna att utnyttja civila resurser ska beaktas.

Inom verkan finns behov av att fortsatt studera pansarbekämpningsförmågan hos de stridande bataljonerna för utveckling av förmågan till strid mot en kvalificerad motståndare, t.ex. framtida understödsvapen. Alternativ för att öka eldkraften i artilleribataljon behöver utredas utifrån det operativa behovet.

Samtidigt som renovering av stridsfordon med tillhörande ledningssystemmateriel sker ska det inom ramen för arenastudie mark studeras ersättare till dagens stridsfordon.

Möjligheter att vid olika beredskapsnivåer i avsevärd omfattning utnyttja civila resurser ska klarläggas i syfte att tillgodose behov av standardfordon och andra resurser vid aktivering och beslut om höjd beredskap, bl.a. ska uttagningsystem för civila resurser införas.

Luftvärnets sensorer och sensorkedjan ska utvecklas integrerat och i en regional helhet.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.5. *Marinstridskrafterna*

Marinstridskrafterna utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp samtidigt som förmågan att upprätthålla den territoriella integriteten vidmakthålls, och förstärks vad avser undervattensdomänen.

Marinstridskrafterna ska ha hög tillgänglighet och kunna kraftsamla huvuddelen av krigsförbanden för nationella och multinationella operationer i Sverige och närområdet. Underhålls- och översynsperioder ska tidsmässigt kortas och anpassas efter tillgänglighets- och beredskapskrav istället för fredsrationella krav.

Ubåtssystemet utgör ett väsentligt nationellt säkerhetsintresse och ska vidmakthållas. Under ombeväpningsperioden, då två ubåtar typ Gotland halvtidsmoderniseras och två av nästa generations ubåt införs, ska beredskap och operativ verksamhet vidmakthållas på högsta möjliga nivå.

Ytstridsförmågan ska enligt plan vidmakthållas genom omsättning av det tunga sjömålsrobotsystemet senast i andra halvan av planeringsperioden. Planerade åtgärder på korvetter av Gävleklass ska leda till att operativ förmåga vidmakthålls under fartygens resterande livslängd. Sjöminssystemet ska vidmakthållas. Ligande plan omfattar en förstärkning av ubåtsjaktförmågan bl.a. genom tillförsel av fasta spaningssystem och sex bojåtar. Detta medför ett prioriterat behov av kompetensutveckling.

Amfibiebataljonen fokuseras mot sjöoperativ verksamhet. Den sjöburna signalspanningsförmågan vidmakthålls.

Förmågan till samordnad strid ska ökas genom regelbundna övningar tillsammans med andra stridskrafter. Behovet av luftburna och eleverade sensorer är stort för ytstrids- och undervattensstridsförmågan, varför bl.a. införande av sjöoperativ helikopter är prioriterad. Marin- och flygstridskrafterna, inklusive helikopterförbanden, ska utveckla rutiner för samordnad eller gemensam ytmålsbekämpning på havet. Marinstridskrafter och helikopterförband ska regelbundet samövas för ubåtsjakt så snart förutsättningar finns. Marinstridskrafterna ska tillvarata möjligheter till deltagande i multinationella övningar i vårt närområde i syfte att öka förmågan att verka i komplexa miljöer och högre förbandsnivåer, interoperabelt och i en multinationell kontext. Marinstridskrafterna ska fördjupa och konkretisera sitt bilaterala samarbete med finska marinstridskrafter, bl.a. inom ramen för Swedish Finnish Naval Task Group (SFNTG).

Marin logistik ska studeras varvid en tänkbar utveckling av landbaserad logistik, omsättning av Trossö och livstidsförlängning av Carlskrona samt uttag av civila fartyg ska övervägas. Även möjligheten att utnyttja civila fartyg för sjöminering ska övervägas.

På sikt bortom 2020

Försvarsmaktens förmåga till minröjning vid basområden och i anslutning till hamn, försörjningsleder och annan känslig infrastruktur ska dimensioneras inom ramen för perspektivstudien, vägandes Sveriges försörjningsbehov och stridskrafternas rörelsefrihet, inklusive förmåga till att ge värdlandsstöd (HNS). Amfibiesystemets uppgifter och utformning bortom 2020 ska studeras, bl.a. avseende sjömålsbekämpningsförmåga och konsekvenser för omsättningsbehov av båtparken.

I syfte att utveckla förmågan till sjömålsbekämpning ska, inom ramen för perspektivstudien, ett helhetsperspektiv ansättas varvid bl.a. Nästa Generations Stridsfartyg och markbaserad sjömålsbekämpning ska beaktas. Möjligheterna till ökad integrering mellan sensorer och verkanssystem för att uppnå högre förmåga att strida med system samverkan ska tillvaratas. Sjöburen förmåga att verka mot luftmål behövs i första hand för egenskydd av plattformen och i andra hand för att kunna genomföra eskortering och sjöfartsskydd samt slutligen som en del i den nationella luftförsvarsförmågan. Möjligheterna att beväpna korvett typ Visby med luftvärnsrobot, främst för egenskydd, ska fortsatt beaktas och värderas i förhållande till tillgängliga ramar.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.6. Flygstridskrafterna

Flygstridskrafterna ska i första hand utformas för att möta ett väpnat angrepp samtidigt som förmågan att hävda den territoriella integriteten ska vidmakthållas. Flygstridskrafterna ska ha hög tillgänglighet och kunna kraftsamla huvuddelen av krigsförbanden för nationella och multinationella operationer i Sverige och närområdet. Underhålls- och tillsynsåtgärder ska vid behov tidsmässigt kortas och anpassas efter tillgänglighets- och beredskapskrav istället för rent fredsrationella krav.

Flygstridskrafterna ska enligt plan omorganiseras till att omfatta fyra flygflottiljer, sex stridsflygdivisioner, en transport- och specialflygdivision, en stridslednings- och luftbevakningsbataljon samt en helikopterflottilj. Efter att organisationen är intagen ska flygstridskrafterna övas samtidigt som beredskap och operativ verksamhet genomförs.

Stridsflygsystemet utgör ett väsentligt nationellt säkerhetsintresse och ska fortsatt utvecklas. JAS 39C/D ska enligt liggande plan vidareutvecklas genom införande av ny jaktrobot Meteor och förmågelyft till JAS 39E. Införandet av 60 stycken JAS 39E inleds efter 2020¹⁸. Flygstridskrafterna ska upprätthålla anvisad förmåga och beredskap under ombeväpningen till JAS 39E.

Förmågan till taktisk flygtransport vidmakthålls på nuvarande nivå. Upp till sex Tp 84 ska vidmakthållas och ett fördjupat nordiskt samarbete eftersträvas. Försvarsmakten ska lämna flygtransportssamarbetet SALIS från och med utgången av 2016.

Helikoptersystemen HKP15 och HKP16 ska enligt liggande plan vidmakthållas och helikoptersystem HKP14 införas. Den sjöoperativa förmågan i helikoptersystemet ska återtas genom införande av HKP14 i sjöoperativ version. Understöd till specialförbanden och markoperativa förband i form av transporter ska fortsatt utvecklas.

¹⁸ Försvarsberedningen föreslog 70 st, se rapporten Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid, Ds 2014:20. Handlingsfrihet för ett eventuellt införande efter planeringsperioden ska upprätthållas.

Krigsförbandens förmåga och tillgänglighet ska förbättras genom utökad övningsverksamhet och materiella åtgärder. Åtgärderna ska påverka såväl luftburna som markbaserade system och förmågor. Förmågan till samordnad strid ska ökas genom regelbundna övningar tillsammans med andra stridskrafter. Metoder för samordning mellan flygstridskrafter och mark- och sjöbaserat luftvärn ska utvecklas och övas. Basenheterna i flygflottiljerna ska samövas regelbundet. Förmåga till stridsteknisk ledning vidmakthålls genom fortsatt införande av interoperabla datalänkar.

Förmågan till skydd och rörlighet i flygbassystemet ska tidigt utvecklas ytterligare. Organisatoriskt är de förmågeskapande delarna för flygplatsdrift samlade i ett krigsförband, flygflottilj.

Flygflottiljerna bör ha förmåga att basera helikoptrar i en framskjuten gruppering. Det ska därför övervägas att tillföra resurser för att stödja genomförande av helikopterflottiljens uppgifter gentemot MTCH och ATCH samt avlasta stödet till stridsflygdivisionerna.

Flygstridskrafterna ska fördjupa och konkretisera sitt bilaterala samarbete med finska flygstridskrafter samt fördjupa utvecklingen inom det nordiska samarbetet bl.a. inom ramen för Cross Border Training (CBT), luftrumsövervakning och gemensam användning av infrastruktur. Flygstridskrafterna ska tillvarata möjligheter till deltagande i multinationella övningar i vårt närområde i syfte att öka förmågan att verka i komplexa miljöer och högre förbandsnivåer. I tillägg till deltagande i andras övningar är fortsatt utveckling av en avancerad flygövning i Norden av stor betydelse, med ambitionen att denna ska få status av s.k. Flaggövning.

På sikt bortom 2020

Möjligheterna till ökad integrering mellan sensorer och verkanssystem för att uppnå högre förmåga ett strida med system i samverkan ska tillvaratas.

Anskaffning av långräckviddiga markmålsrobotar ska studeras. Studien ska bl.a. behandla önskad operativ effekt, lämpliga bärare (luft, mark och sjö) och möjlig koppling till omsättning av flygstridskrafternas sjömålsrobotsystem. Användning och nytta av obemannade flygfarkoster i högnivåkonflikt behöver beaktas i kommande perspektivstudie.

Övriga viktiga utvecklingsområden för flygstridskrafterna är *counter stealth* och överljudsvapen. Dessa utvecklingsområden behöver studeras vidare och utredas inför kommande beslut.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.7. Specialförbanden

Försvarsmaktens Specialförband ska tillföra handlingsalternativ för den politiska och militärstrategiska nivån som ligger utanför de reguljära förbandens förmågor.

På operativ nivå utgör specialförbanden en resurs för att genomföra kvalificerad strid, komplexa fritagnings- och undsättningsoperationer, kvalificerade underrättelse- och säkerhetsoperationer samt särskild kapacitetsuppbyggnad.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.8. Lednings- och underrättelseförbanden

God förmåga att leda och genomföra gemensamma operationer ska skapas genom att säkerställa väl fungerande sammanhängande ledningskedjor. Balans ska också skapas mellan stridskrafter genom att ledningssystemen anpassas för att möta stridskrafterns krav för att kunna verka. För att säkerställa detta genomförs arena-studie ledning.

Lednings- och underrättelseförbandens förmåga och tillgänglighet ökar, enligt plan, genom övningsverksamhet och materiella åtgärder. Sensorkedjan ska vidmakthållas samtidigt som omsättning påbörjas. Tillgängligheten i bärarnäten (exempelvis FTN) ska förbättras.

Fyra regionala staber vidareutvecklas fortsatt främst för samordning av markterritoriell verksamhet och ledning av hemvärnsförband. Som ett komplement till detta utvecklas med redan befintliga resurser en framskjuten ledningsfunktion avsedd för att kunna leda strid på Gotland. Fortsatt analys av hur övriga behov kopplade till Gotland kan tillgodoses ska ske.

Vid behov av ett styrkehögkvarter, motsvarande (F)HQ till den nordiska EU-stridsgruppen, ska en brigadstab med stöd av ledningsplatsbataljon och sambandsbataljon efter personell förstärkning ur Högkvarteret kunna upprätta ett sådant styrkehögkvarter.

Under inrättande av Försvarmaktens telekommunikations- och informationssystemförband, FMTIS ska drift och beredskap upprätthållas. Ledningsstödsförmågan till brigaderna ska vidmakthållas och utvecklas vid ledningsplatsbataljonen. Sambandsbataljon och ledningsplatsbataljon ska utvecklas till att stödja förband på operativ nivå och med delar ingå i brigaderna.

Förmåga till taktisk signalspaning och störning ska anpassas till utvecklingen inom området. Systemen ska tillföras främst telekrigbataljonen.

Psyops-förbandet ska dimensioneras till att främst stödja operativ och strategisk nivå. Förbandet ska utvecklas för att kontinuerligt genomföra uppföljning och identifiering av påverkansoperationer inom den kognitiva domänen. Psyopsförmågan ska komplettera cyberförmågan och dessa förmågor i informationsmiljön ska utgöra ett naturligt komplement till förmågor i de fysiska miljöerna land, hav och luft.

Förmågan till egen samlad produktion av taktiska datasatser samt sensordataanalys ska säkerställas inom Försvarmakten. Samordning och informationsutbyte

med andra myndigheter ska utvecklas. Data ska förvaltas på ett sådant sätt att tillgänglighet samt omsättning av bibliotek och datasatser kan ske på taktisk nivå inom tidscykler som är anpassade till pågående eller planerad operation.

På sikt bortom 2020

I perioden efter 2020 fortsätter omsättning av bl.a. sensorer, radiolänksystem, radiosystem, mastsystem samt satellitkommunikationssystem. Rörliga sensorer ska tillföras i syfte att minska sårbarheten i sensorkedjan. Obemannade luftburna sensorer ska studeras i syfte att öka tillgången på sensorinformation. Förmågan att strida med system i samverkan ska beaktas. Internationella samarbeten ska eftersträvas. Flygburet system för underrättelseinhämtning vidmakthålls till några år bortom 2020.

Möjlighet att med informationsoperationer koordinera verkan bör vidareutvecklas. Metoder och teknik för att utbyta information mellan samtliga ledningsnivåer inom samtliga informationssäkerhetsklasser ska utvecklas.

Rymdbaserade förmågor för främst informationsinhämtning, men även kommunikation ska fortsatt utvecklas. Se även kapitel 5.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.9. Logistikförbanden

Reparationskulden i Försvarmakten ska minskas.

Ett nytt logistikkoncept baserat huvudsakligen på kvarvarande delar av FMLOG samt civila resurser för att stödja hemvärnsbataljoner över tiden med förnödenheter vid pågående operationer ska tas fram.

Ett nytt logistikkoncept för förnödenhetsförsörjning i högre konfliktnivåer ska utarbetas. Behov av civilt stöd med förnödenheter, fordon och maskiner, ska klarläggas. Möjligheter att vid olika beredskapsnivåer i avsevärd omfattning utnyttja civila transportresurser ska klarläggas och prioriteras i syfte att minska Försvarmaktens egna anskaffningsbehov av hjulfordon. Försvarmaktens behov av och möjligheter att använda civilt stöd i form av tjänster för att hantera omfattande nationella transporter ska också klarläggas. Samverkan och planering ska därefter ske med civila aktörer för att säkerställa tillgång till dessa behov.

Kompetens hos logistikförbanden avseende att ge och ta emot stöd ska säkerställas.

Logistikförbandens förmåga och tillgänglighet ska förbättras genom utökad antal kontinuerligt tjänstgörande personal, utökad övningsverksamhet och materiella åtgärder. För att kunna realisera detta behöver logistikförbanden tillföras vissa förstärkningar i en omfattning som ska utredas. Delar av logistikfunktionens krigsförband ska utvecklas mot att kunna underställas brigaderna. Dessa förband är logistikbataljonerna, huvuddelen av den tekniska bataljonen och sjukvårdsför-

stärkningskompanierna. Detta innebär att logistikförbanden avsedda att ingå i brigad ska samövas med övriga förband i brigaden. Närmare förtydligande av ansvarsförhållanden i olika avseenden och behov av planering och förberedelser av logistikförbandens stöd till brigaderna samt till flyg- och marinstridskrafter ska klarläggas senast 2016.

Ett stående logistikkompani förstärkt med resurser för teknisk tjänst och sjukvård dimensionerat för att stödja den i huvudsak stående brigaden ska utvecklas och vidmakthållas.

Logistikförbanden ska regelbundet samtränas och övas med övriga stridskrafter. Logistikförbanden ska tillvarata möjligheter till deltagande i multinationella övningar i vårt närområde i syfte att öka förmågan att verka i komplexa miljöer och högre förbandsnivåer.

Enligt plan ska ett trafik- och transportledningskompani organiseras och logistikpersonal ur Försvarets materielverk ska krigsplaceras inom det nya krigsförbandet FMLOG. Försvarets operativa behov av logistik ska tydliggöras, vilket ska styra kravställningen mot FMV.

Den tekniska bataljonen inriktas i högre grad än tidigare mot att stödja arméstridskrafterna, men en försvarsmaktsgemensam teknisk tjänst bibehålls.

Varje sjukhuskompani ska utgöra en försvarsmaktsgemensam resurs. Sjukvårdsförstärkningskompanierna ska i högre grad än nu inriktas mot att underställas brigad.

Inriktning av sjukvårdsförmåga

Utgående från en högnivåkonflikt ska behoven av förbandsbunden sjukvårds- och sjuktransportförmåga och möjligheterna till stöd från samhället klarläggas. En samordnad planering ska fortsatt genomföras med det civila samhället för stöd med omhändertagandet av skadade och sjuka, med prioritering till geografiska områden där kraftsamling bedöms kunna ske.

Inriktning avseende teknisk tjänst

Fortsatt utredning ska ske avseende den tekniska tjänsten för att öka den materiella tillgängligheten hos Försvarets materielverk. Konceptet för teknisk tjänst ska tas fram för att klarlägga uppgifter, ansvarsförhållanden, kompetenskrav och personalförsörjning för främre nivån samt hur samverkan och planering genomförs med den bakre nivån.

Förbandens inneboende reparationsförmåga ska klarläggas och utvecklas för att bl.a. kunna möta behovet av att genomföra en längre omgruppering.

Inriktning av transporttjänst

I syfte att säkerställa gemensam ledning för strategiska och operativa transporter ska koncept för transporttjänst vidareutvecklas.

På sikt bortom 2020

I perioden efter 2020 ska logistikförbanden vidareutveckla sin förmåga att understödja med försvarslogistik för såväl nationell som internationell verksamhet.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.2.10. Hemvärnsförbanden

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna inriktas mot nationella uppgifter längs hela konfliktskalan, där väpnat angrepp är dimensionerande för förbandens utveckling. Hemvärnsförbanden ska kunna verka med huvuddelen inom ett dygn samt med mindre delar inom några timmar. Kraven gäller utan föregående återtagning. Kraven på hemvärnsförbandens beredskap kräver god tillgänglighet till materiel. Hemvärnsförbanden ska redan i fredstid, efter särskilt regeringsbeslut, vara gripbara för att skydda och bevaka de högst prioriterade militära objekten och verksamheterna, bl.a. baser för flyg- och marinstridskrafterna, ledningssystem samt samhällsviktig civil infrastruktur.

Hemvärnet ska organiseras och tilldelas förstahandsuppgifter regionalt och lokalt. Insatskompanierna kan tilldelas förstahandsuppgifter utanför egen region vilket innebär att förstärkning med insatskompanier mellan militärregioner ska övas.

Hemvärnsförbanden ska kunna lämna stöd till övriga samhället, men stödet ska inte vara dimensionerande för hemvärnsförbandens utveckling.

I liggande plan ska Hemvärnet tillföras fyra granatkastarplutoner. Vidare ska hemvärnsförbandens bataljonsledningsförmåga ökas. Hemvärnsförbanden ska regelbundet samtränas och övas med krigsförband vilka deras uppgifter förutsätter samverkan, främst marin- och flygstridskrafter. Utvecklingen av hemvärnsförbanden fortsätter enligt plan mot mer tillgängliga och användbara krigsförband samt en fortsatt organisationsutveckling mot cirka 22 000 soldater.

Tillförsel av O/E- och mängdmateriel till hemvärnsförbanden ska genomföras. Tillförsel och omsättning av ny mängdmateriel ska koordineras med övriga krigsförband. Grundutbildning av hemvärnssoldater ska samordnas med övriga Försvarsmakten och genomföras där så är lämpligt.

Hemvärnsförbanden ska, efter särskilt beslut, ges utökad utbildning och tillföras resurser och inom ramen för en militär operation kunna genomföra försvars- eller fördröjningsstrid.

Hemvärnsbataljonerna med marina uppgifter har omsättningsbehov från 2017. Möjliga ersättare ska analyseras.

På sikt bortom 2020

En hemvärnsstudie ska genomföras för att studera hemvärnsförbandens roll inom ramen för Försvarmaktens samlade förmågor efter 2020, främst mot bakgrund av hybridkrigföring.

4.2.11. Förbandsreserv

Förbandsreserven ska kunna iståndsättas senast tre år efter beslut och tillförda medel. Materielen i förbandsreserven ska bestå av övertalig materiel, som vid behov kan användas. Förbandsreservens materiel ska krigsplaceras och ges grundläggande underhåll. Förbandsreserven ska bemannas av totalförsvarspliktig personal som fullgjort värnplikt eller annan motsvarande militär utbildning samt militärt utbildad tidigare anställd personal, som inte tas i anspråk i krigsförbanden.

För att kunna fastställa innehåll i förbandsreserven ska en inventering göras av övertalig materiel i syfte att i en realiserbarhetsanalys bedöma vilka förband som kan vara möjliga att iståndsätta inom tre år och vilka åtgärder som då behöver vidtas.

En personalreserv ska upprätthållas genom totalförsvarets rekryteringsmyndighet. I personalreserven krigsplaceras personal som inte ianspråkats i krigsförbanden, i förbands- eller mobiliseringsreserven eller vid andra krigsplacerande myndigheter och organisationer.

4.2.12. Övningar

I syfte att utveckla och vidmakthålla operativ förmåga har övningsverksamheten en avgörande roll. Genom att genomföra egna övningar, övningar inom totalförsvarets ram samt övningar tillsammans med andra länder och organisationer visar Försvarmakten på egen och gemensam operativ förmåga och närvaro. Övningar i närområdet bedöms ha särskild betydelse. Alla krigsförband ska genomföra krigsförbandsövning under försvarsinriktningsperioden. Vid planering och utformning av övningar ska möjligheten att bidra till tröskeeffekt genom att sända signaler till omvärlden avseende Försvarmaktens förmåga beaktas.

Övningsverksamheten ska utvecklas med regelbundna krigsförbandsövningar, övningar i större förband, försvarsmaktsövningar, totalförsvarsövningar, ledningsövningar, beredskapskontroller och beredskapsövningar samt mobiliseringsövningar.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.3. Utveckling, VG 3

Verksamhetsgren 3,¹⁹ (VG 3) Utveckling, omfattar byggande och vidmakthållande av kunskap och kompetens för Försvarens utvecklingsbehov samt utveckling av materiel fram till beslut om implementering i krigsförbanden. Kunskap och kompetens skapas främst genom forskning och teknikutveckling (FoT) samt studier och konceptutveckling (PG10). Försvarens operativa behov ska ligga till grund för Försvarens materielutveckling (PG11). En långsiktig operativ relevans för Försvarens förband och system kräver att nya eller förändrade koncept kontinuerligt övervägs. Dessa överväganden ska vila på långsiktiga analyser över Försvarens samlade förmågebehov och ekonomiska utrymme.

Analyserna ska bedrivas med särskilt fokus på konsekvenser av utvecklingen i närområdet, förmåga att möta väpnat angrepp och långsiktig behovsöversikt (LBÖ). Egen (nationell) kunskap ska säkerställas inom de områden där sekretess- eller integritetsskäl gör det nödvändigt.

Regeringens beslut om integrering av internationella samarbetslösningar, *Pooling & Sharing*, ska implementeras redan i utvecklingsverksamheten. I varje enskilt fall ska operativ nytta och kostnadseffektivitet utgöra grunden för deltagande. De områden som i första hand bör utvecklas för *Pooling & Sharing* är gemensam sjö- och luftövervakning, gemensam eller delad incidentberedskap, strategiska och taktiska transporter, sjukvårdstjänst, ubåtsräddning, konceptutveckling, utbildning, samt ledning och logistik vid internationella operationer. Fördjupat samarbete med framförallt Finland tillför ytterligare områden för gemensam utveckling.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

4.3.1. Forskning och Utveckling (PG10)

Forskning och Utveckling (PG10 - FoU) inom verksamhetsgren 3 Utveckling omfattar: Forskning och Teknikutveckling (FoT), Transferprogram, Studier och Konceptutveckling (SoK) samt koncernövergripande FoU. Försvarens FoU finansieras inom anslag 1:5.

FoU är en förutsättning för att kostnadseffektivt och med förutsägbar risk säkra en operativt relevant Försvarens i framtiden. Den samlade nyttan av utförd FoU kan erfarenhetsmässigt bedömas först efter mycket lång tid. Det är därför av vikt att verksamheten inom detta område hanteras utifrån principer som är anpassade mot dessa förutsättningar.

Försvarens FoU är en av grunderna för en långsiktig förmågeutveckling. FoU är viktigt för att förstå och kunna anpassa det militära försvaret till framtida utmaningar och hot liksom till utvecklingen i vår omvärld och eventuella motståndares styrkor och svagheter. Tillgång till och förmåga att nyttja kunskap är avgörande för att kunna fatta strategiska beslut om förmågeutveckling. Relevant kunskap är central för att, från ett tidigt skede och genom hela processen, ställa

¹⁹ VG 3 består av PG 10 Forskning och Utveckling samt PG 11 Materielutveckling.

ändamålsenliga krav som syftar till att utveckla och vidmakthålla Försvarens operativa förmågor.

Den kompetens som byggs upp ska ha ett tydligt framåtriktat och långsiktigt perspektiv och samtidigt medge utnyttjande såväl vid realiseringen av beslutad förmågeutveckling som för att stödja pågående operationsverksamhet.

Försvarens FoU ska fokuseras inom de områden där civilt driven FoU, helt eller till del, inte kan tillgodose Försvarens behov²⁰. Verksamheten ska öka förutsättningarna att hantera framtida osäkerheter, förändrade förmågebehov samt de möjligheter och risker som nya teknologier skapar.

Försvarens analys ska ligga till grund för kontinuerlig långsiktig inriktning av respektive forskningsområde. Forskningsprojekt inom respektive forskningsområde ska i möjligaste mån väljas för att bygga kompetens som kan avtappas även i ett kortare perspektiv.

Strategin för och syftet med den teknikutveckling som finansieras inom Försvarens FoT ska utvecklas och tydliggöras i kommande inriktningsplan FoT.

De behov av satsningar som identifierats inom nya områden kan komma att medföra att befintliga FoT-delområden behöver lämnas.

Nya kompetensområden, eller områden där verksamheten bedöms komma att behöva utökas, är bl.a. cyber, rymdrelaterade förmågor, skydd mot- och egen långräckviddig bekämpningsförmåga, strid med system i samverkan, obemannade farkoster och artificiell intelligens.

Inriktning Forskning och teknikutveckling

Stora materielprojekt ska framgent i högre grad bära FoT-kostnader som bl.a. är relevanta för nödvändig teknikutveckling inom projektens bedömda livslängd, kompetens för kravställning både inom systemens livslängd och inför framtida omsättning.

Den övergripande prioriteringen av Försvarens FoT från 2016 och framåt är

1. Forskning och teknikutveckling inom integritetskritiska områden.

Med integritetskritiska områden avses områden där verksamheten omgärdas av sekretess och helt eller till del baseras på resultat av egen underrättelseverksamhet. Inom dessa områden är det också huvudsakligen svårt att få ta del av resultat från internationell forskning och teknikutveckling.

2. Forskning och teknikutveckling inom områden som av regeringen pekats ut som väsentliga nationella säkerhetsintressen.

²⁰ Med Försvarens behov avses även andra myndigheters behov av resultat och uppbyggd kompetens inom aktuella områden för FoU.

Regeringen anger i den försvarspolitiska propositionen att stridsflyg- och undervattensförmågan utgör tydliga exempel på områden av väsentlig betydelse för Sveriges försvar och öppnar för att andra områden kan tillkomma. Behov av FoT inom dessa förmågeområden ska framgent i högre grad bekostas inom respektive materielprojekt.

3. Forskning och teknikutveckling för att vidmakthålla och utveckla en nationell oberoende kunskapsbank för Försvarens behov.

Forskning och teknikutveckling (FoT) ska genomföras inom följande områden:

- FoT-område Ledning och MSI (Människa-System-Interaktion)
- FoT-område Militära Professionen
- FoT-område Sensorer och Signaturanpassning
- FoT-område Undervattensteknik
- FoT-område Vapen och Skydd
- FoT-område Telekrig
- FoT-område Försvarsrelaterad Medicin
- FoT-område Flygsystem
- FoT-Underrättelse- och säkerhetstjänstprogram
- FoT-Samverkansprogram
- FoT-Transferprogram²¹
- FoT-Temaområde²²

Vid anpassning av verksamheten till 2016 och 2017 års nivå ska följande principer vara styrande:

- FoT-verksamheten ska i högre grad ges ett långsiktigt perspektiv,
- ökad fokusering ska ske mot integritetskritiska- och försvarsmaktsspecifika områden där andra alternativ är otillräckliga eller saknas,
- behov av kompetens inom nya områden ska kontinuerligt identifieras, värderas och balanseras mot befintliga områden och succesivt ges plats i Försvarens FoT-portfölj. Här ska cyber, långräckviddig bekämpningsförmåga och totalförsvar särskilt prioriteras. Avseende cyber och totalförsvar ska särskild vikt läggas på att utbyta information med MSB.
- Där effektivitetsvinster kan förväntas uppstå ska samarbeten eftersträvas inom NORDEF, EDA och med andra bi- och multilaterala samarbetspartners,
- förutsättningarna ska vidareutvecklas för att resultaten av genomförd FoT ska få ökat genomslag och i ännu högre grad tillgodogöras i Försvarens och tillgängliggörs för FMV,
- utveckla processen för ledning och uppföljning av verksamhet inom anslag 1:5,

²¹ Vilande från 2015 beroende på anpassning till reducerad ekonomisk nivå.

²² Vilande från 2015 beroende på anpassning till reducerad ekonomisk nivå.

- förändringar i behov och resurstillgång ska dokumenteras och dialog med uppdragsgivaren ska initieras enligt överenskommen lednings- och uppföljningsprocess.

Områdesvis inriktning ska ges i Försvarets inriktning för FoT (I FoT).

Inriktning Studier och konceptutveckling

Försvarets studier och konceptutveckling ska både omfatta och genomföras utgående från långsiktig analys och inriktning avseende framtida operationsmiljöer möjliggöra ställningstagande till omsättning av olika större materielsystem, olika tänkbara typer av konflikter såväl i närområdet som globalt, militär teknikutveckling och identifierade förmågebehov.

Försvarets framtida koncept ska utformas i enlighet med de slutsatser som görs av kommande analyser om geostrategiskt läge och hotbilden samt om framtida operationsmiljöer, tänkbara motståndares stridskraftsutveckling och påverkan på stridens karaktär. Den långsiktiga studieverksamheten behöver även omfatta sådana utvecklingar som innebär en modifiering av gällande försvarspolitisk inriktning.

Under de närmaste åren ska ökad kraft läggas på studier och konceptutveckling som ger underlag för att inrikta stridskrafternas utveckling. Därvid ska bland annat Perspektivstudien genomföras i sådan takt att resultat ska kunna utgöra underlag för kommande Förvarsberedningar. Delresultat ska vidare kunna delges eventuell materielförsörjningsutredning.

Studieverksamheten har en top-down-struktur, innebärande att toppnoden är perspektivstudien och de gemensamma studierna (såsom Strid med system i samverkan) vilka ska ses som styrande för underliggande studier. Detta gäller såväl grundvärden på vilka studierna ska baseras som hur de tidsmässigt inplaneras. Alla studier ska som slutprodukt leverera ett koncept i enlighet med de direktiv som ges till studien.

Perspektivstudien, bl.a. baserat på information från olika underlagsstudier, inriktas mot att utgående från omvärldsanalys ta fram flera konkreta alternativ på utformning av den framtida försvarets i ett 20-årigt perspektiv. Alternativen ska omfatta koncept, förmågebeskrivning, och viktigare materielsystem. Alternativen ska vara kostnadsuppskattade varvid vissa ska kunna inrymmas inom aktuell ekonomisk nivå.

Regeringen inriktar perspektivstudien årligen genom regleringsbrev och är huvudsaklig mottagare av studien.

Många studiebehov kopplat till respektive stridskraft nämns mer utförligt i kapitel 4.2.4 till 4.2.10 tillsammans med övriga frågor som rör respektive stridskraft och förband. Under de närmaste åren är studier och konceptutveckling inom följande områden prioriterade.

- Perspektivstudie – med olika alternativ för Försvarens utveckling i ett 20-årigt perspektiv.
- Framtida markstridskoncept
- Hemvärnets utveckling
- Långräckviddig markmålsbekämpning
- Framtidakoncept för sjömålsbekämpning
- Framtida amfibiesystemets utveckling
- Framtida ledningssystemstudie
- Dator- och nätverksoperationer (CNO)
- Framtida möjligheter till ökad överlevnad och uthållighet genom vilseledning och skenmål.
- Irreguljära metoder

4.3.2. Materielutveckling (PG11)

Försvarens behov av materiel bestäms av kraven på operativ förmåga. Materieförsörjningen ska fokusera på upprättandet av krigsförband i prioriteringsordning enligt styrketillväxtplanen och övriga prioriteringar i bilaga 2 (H/S). Kraven på materielutveckling utgår från krigsförbandsmålsättningar (KFM) och ska ses i ett gemensamt sammanhang av samverkande krigsförband och materielsystem.

Transparens och helhetssyn ska råda i utvecklingsarbetet och ett för Försvarens anpassat nyttjande av livscykelmodellen ISO/IEC 15288 ska integreras i verksamheten. Beslutsgrindar för de tidiga faserna i livscykeln (studie/koncept och utveckling) ska formaliseras i enlighet med H EK²³.

Försvarens ska, i enlighet med Materieförsörjningsstrategi (MFS), nyttja Försvarens befintliga materiel och marknadens möjligheter. Iterativ kravanpassning ska användas. I första hand bör materiel vidmakthållas och uppgradering av befintlig materiel ske när det är ekonomiskt försvarbart och operativa krav kan uppnås. I andra hand, om nyanskaffning bedöms nödvändig, bör detta göras utifrån på marknaden befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel. Först i tredje hand bör utveckling användas som medel för att nå det fastställda operativa behovet.

Anpassning, nyanskaffning och utveckling av materiel ska ske på ett sätt som säkerställer användar- och arbetsmiljöperspektivet och då även ta hänsyn till brukarens fysiska attribut och förutsättningar, så som skillnader mellan män och kvinnor.

4.4. Övrig dimensionerande verksamhet, VG 4

Försvarens ska på uppdrag stödja svensk försvarsindustri, bl.a. i exportfrågor. Syftet med exportstöd och exportåtaganden är att indirekt öka Försvarens

²³ Handbok Ekonomi 2014, HKV 2012-12-22, 23 520:57 009.

tens operativa förmåga. Försvarsmaktens resurser för exportstöd utgörs av befintlig kompetens och materiel och innebär således ett merutnyttjande av resurser. Försvarsmakten ska därför eftersträva att samordna exportstödsönskemål med redan planerad verksamhet. Förvarssnytta och operativa konsekvenser måste ständigt värderas och regleras i detta sammanhang.

Den statsceremoniella verksamheten ska fortsatt präglas av professionalism och vidmakthållas på nuvarande nivå.

4.5. Fredsfrämjande verksamhet, VG 5

4.5.1. Internationella operationer med observatörer och monitorer

Försvarsmakten ska rekrytera, utbilda, utrusta och stödja den personal riksdag och regering beslutar ställa till förfogande för internationell freds-, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet. Detta ska kunna ske med kort varsel.

4.5.2. Stöd till säkerhetssektorreformer

Försvarsmaktens stöd till säkerhetssektorreform (SSR) ska utgöra en integrerad och samlad del av en långsiktig politik gentemot det land eller region som är mottagare av stöd. Det internationella SSR-arbetet utförs gemensamt av ett flertal myndigheter och aktörer. Sveriges samlade SSR-arbete samordnas genom den Nationella Kontaktgruppen för SSR (NKSSR).

SSR-verksamheten genomförs på uppdrag av regeringen i operationsområden och i särskilt utvalda länder och regioner. Försvarsmakten ska genomföra åtaganden som stöd till säkerhetssektorreform genom upprättande och genomförande av handlingsplaner inom ramen för ingångna avtal.

Stödet ska vara en del av en allomfattande ansats som syftar till att reformera och bygga upp säkerhetssektorn i det aktuella landet. Stöd till säkerhetssektorreformer kan bedrivas multilateralt via FN, EU, Nato och det Nordisk-Baltiska Initiativet (NBI), eller bilateralt. Försvarsmakten ska bidra till säkerhetssektorreformer inom försvarssektorn med utbildningsinsatser på lägre förbandsnivå och kompetensuppbyggnad av högre ledningsnivåer, samt rådgivning.

4.6. Stöd till samhället, VG 6

Försvarsmakten ska med ordinarie beredskap kunna samverka med övriga myndigheter och lämna stöd till samhället inom ramen för lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet som inte sker inom VG1 samt förordningen (2006:344) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terroristbekämpning.

Stöd till samhället är inte dimensionerande för utveckling av Försvarsmaktens organisation.

5. Inriktning för övrig verksamhet

5.1. Verksamhetsutveckling

Försvarsmaktens verksamhet ska vara säker och effektiv med en hög kvalitet på resultatet. Information ska tillgängliggöras för organisationens behov och stödja användare och beslutsfattare. Metodisk informationsbehovsanalys, inkluderande riskanalys, kontroll, uppföljning och dokumentation, ska utgöra grund vid framtagning av lösningar för informationshantering med tillhörande stödsystem.

Försvarsmaktens IT-system nyttjas i operativa sammanhang i alla konfliktnivåer. IT-system ska bidra till att effektivisera verksamheten genom att besluts kvaliteten förbättras och arbetssätt och processer effektiviseras. Försvarsmaktens förmåga till verksamhetsutveckling förstärks genom förvaltningsstyrning där verksamhetens behov styr kravställning på IT.

Inledningsvis ska Försvarsmaktens ökande beroende av verksamhetsledningssystem så som myndighetens integrerade affärssystem för ledning, ekonomi, HR och logistik (PRIO) och dokument och ärendehanteringssystem (VIDAR) analyseras i förhållande till olika konfliktnivåer. Analysen ska omfatta krav på tillgänglighet, volym av skyddsvärd information och till vilka brukare som denna information måste finnas gripbar. Analysen ska därefter ligga till grund för framtida avvägningar och inriktningar för att kunna kravställa verksamhetsledningssystemen gentemot övriga IT-system och operationsledningssystem.

Förändringsledning är Försvarsmaktens metod för att implementera stödsystem för utveckling av verksamheten. Medarbetarundersökningar används som en aktiv metod i förändringsledning för att därigenom stödja den enskildes och arbetsgruppens utveckling.

Försvarsmakten ska vara en lärande organisation som underlättar och uppmuntrar erfarenhetshantering och kunskapsöverföring i syfte att åstadkomma ständiga förbättringar. Det är både ett individuellt och ett chefssansvar att bidra till ett öppet, konstruktivt och kreativt klimat för detta.

5.1.1. Försvarsmaktens informationshantering

Försvarsmakten måste kunna fatta beslut på rationella grunder och för detta behöver Försvarsmakten ha tillgång till relevant information. Information är en strategisk resurs i Försvarsmakten oavsett vilket media och format som informationen är ordnad i och den ska förvaltas som en tillgång. Försvarsmakten ska kunna hantera såväl egen information som information från andra organisationer i syfte att stödja Försvarsmaktens operationer och uppgifter.

Försvarsmaktens strategi för informationshantering ska tas fram med följande inriktning:

- *Informationsansvar*; innebärande att all information ska kunna spåras till sitt ursprung under hela livscykeln. Detta omfattar även information om informationen.

- *Ledarskap och organisation* ska vara involverade och ta ett ansvar för förvaltning av information som en strategisk resurs. Informationsperspektivet ska finnas med i hela livscykeln från inriktning till avveckling av en förmåga.
- *Informationsdelningsansvar* i Försvarsmakten innebär att var och en har ett ansvar att dela med sig av Försvarsmaktens information inom ramen för säkerhetsprincipen efter behov.
- *Informationsstandardisering* innebär att information ska organiseras enligt standarder och märkningar för att möjliggöra interoperabilitet, nationellt såväl som internationellt, och för en effektiv informationsförvaltning i verksamheter.
- *Tillförlitlig information* ska säkerställas och skyddas utan förvanskning genom tillämpning av Försvarsmaktens krav på informationslagring och informationsöverföring, oavsett medium.
- *Informationsbehoven* ska vara en del av underlagen i Försvarsmaktens processer. Behoven ska formuleras utifrån tillitskrav, mobilitetskrav och omfattning, för att kunna värdera informationens mognad och bidrag för måluppfyllnad och verkan.

5.2. Ekonomistyrning

För att Försvarsmakten ska ha god och kontinuerlig överblick och löpande kunna styra över verksamhet och ekonomi fortgår arbetet med vidareutveckling av mål- och resultatstyrning. Ekonomimodellen kommer att utvecklas för att bättre tillgodose såväl interna behov för planering, genomförande och uppföljning som externa för att bättre kunna tillgodose regeringens uppföljning av myndigheten. En del i det arbetet är att se över produktstrukturen men också hur användandet av stöd-system kan optimeras för att uppnå en bättre ekonomistyrning

Försvarsmakten ska tillsammans med FMV utveckla förbättrade livscykel- och vidmakthållandekalkyler för Försvarsmaktens materiel. Det ska leda till en förbättrad investeringsprocess och en aktivare och mer resurseffektiv materielförsörjning, från anskaffning och vidmakthåll till materielens slutliga avveckling.

Ekonomiska ramar för internationella insatser styrs över en tolvårsperiod genom Försvarsmaktens verksamhetsplan samt genom storleken av anslaget 6.1:2. I syfte att få en total ekonomisk bild för respektive insats är det viktigt att materielåterställningskostnader bugeteras och belastar anslaget för respektive insats och år.

5.3. Personal

5.3.1. Personalförsörjning: Tillgänglighet syftande till operativ förmåga

Personal är ett av grundfundamenten för Försvarsmaktens operativa förmåga. Tillgång till rätt antal individer med rätt kompetens är en förutsättning för operativ förmåga. Den operativa förmågan förutsätter att personaltillgången står i proportion till materiell tillgång och verksamhetens innehåll, kopplat till vilka uppgifter som ska kunna lösas. Det är av stor vikt att personalförsörjningsfrågor be-

aktas redan när förändring eller utveckling av nya förmågor initieras. Detta då kortsiktiga åtgärder kan ge oväntade eller icke önskvärda effekter på längre sikt.

Samhälls- och omvärldsutvecklingen tillsammans med nytt försvarsbeslut ställer ökade krav på vår personalförsörjning. Under försvarsbeslutsperioden ska fokus vara att krigsförbanden uppfylls personellt. Grunden utgörs av frivillighet.

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

5.3.2. Faktorer som påverkar personalförsörjningen

Konkurrensen om arbetskraft förväntas öka och urbaniseringen fortsätter. En majoritet av de som Försvarsmakten rekryterar och ska behålla över tiden är unga. Dessa är en central utgångspunkt för vår personalförsörjning. Drygt en av fem unga (17-25 år) är lämplig och intresserad av ett kortare eller längre engagemang inom Försvarsmakten i en militär befattning.²⁴ Det finns ett tydligt samband mellan förtroende och intresse.²⁵ Kunskap och intresse är lägre bland kvinnor än bland män.²⁶ Den låga kunskapen bidrar till otydligheter om vad en militär karriär innebär. Inställningen till att tillhöra en organisation där vapen ingår som en naturlig del är det som begränsar intresset mest.²⁷

Arbetet är för många, särskilt unga, inte en fråga om status och lön, utan arbetsplatsen ska präglas av trivsel, egen utveckling och möjlighet att förverkliga sig själv i jobbet.²⁸ I samhället finns i dag en låg kunskap om och ett begränsat förtroende för Försvarsmakten, vilket är en utmaning för personalförsörjningen.

5.3.3. Strategiska områden och vägval

Personalförsörjning kräver långsiktighet och helhetssyn. Långsiktig stabilitet är överordnat kortsiktiga behov.

Förtroende för, och kunskap om, Försvarsmakten måste öka för att Försvarsmakten ska betraktas som en potentiell arbetsgivare. Att förändra attityder tar tid, men attityder kan Försvarsmakten påverka. Allmänhetens och medarbetarnas förtroende för Försvarsmakten utgör, tillsammans med tillämpningen av pliktverket, den enskilt största utmaningen för attraktionskraften. Förtroende är grundläggande för intresset att komma till Försvarsmakten och påverkar starkt viljan att stanna kvar.

Frivilligheten med den tillgänglighet och professionalisering det medfört är positiv. Ambitionen är att varje rekryt ska anställas eller teckna avtal, vakanser kommer dock att finnas i krigsförbanden över tid. De krigsförbandsövningar som innebär repetitionsutbildning kommer därför att innebära tillämpning av pliktverket. Även om pliktverket medger förbättrade förutsättningar för personaluppfyllnad och ökad operativ förmåga så förutsätter det att personalförsörjnings-

²⁴ Försvarsmakten/Demoskop (2014), "Livsstilsundersökning bland unga".

²⁵ Försvarsmakten/Demoskop (2014), "Slutrapport årsanalys 2014".

²⁶ Försvarsmakten/Demoskop (2014), "Livsstilsundersökning bland unga".

²⁷ Försvarsmakten/Demoskop (2014), "Livsstilsundersökning bland unga".

²⁸ Kairos Future (2013), "Global Youth".

systemet genererar personal med rätt kompetens och i tillräcklig omfattning. Förtidsavgången eller tidigare utbildad personal krigsplaceras om personaluppfyllnad med anställd personal inte uppnås.

Graden av personaluppfyllnad med anställd personal kommer att få betydelse för krigsförbandens personalsammansättning och tillgänglighet. Fördelning av GSS/K, GSS/T och totalförsvarspiktig personal mellan olika krigsförband behöver därför kontinuerligt prioriteras.

Försvarsmaktens personalförsörjningsmål kräver en ökad personalrörlighet generellt och en bredare rekryteringsbas som inkluderar fler än unga män.

Ambitionen är att minska förtida personalavgångar samtidigt som personalens interna rörlighet ska främjas, utifrån medarbetarens vilja och organisationens behov. Grundutbildning samt successiv utveckling och tillväxt av militär personal och operativ förmåga förutsätter en väl fungerande officersförsörjning. Rekrytering och utveckling av yrkesofficerare kräver därför ett ökat fokus.

En ökad förståelse för olika personalflöden och dess relation till samhället i övrigt måste åstadkommas. Det sker genom förbättrad uppföljning och analys av personalförsörjning där samordning av forskning, uppföljning och fördjupade kvalitativa och kvantitativa analyser sker. Förutsättningarna för vetenskapligt grundande beslut, på kort och på lång sikt, förbättras därmed.

Den viktigaste framgångsfaktorn, för att kunna realisera beräknade personalflöden och personalsammansättning, är alltså att vi agerar och uppfattas som en attraktiv och trovärdig arbetsgivare – internt som externt.

5.3.4. Försvarsmakten som arbetsgivare

”Försvarsmakten ska ses och upplevas som en ansvarstagande och attraktiv arbetsgivare, där medarbetarna tillsammans löser uppgifter som kan vara skillnaden mellan andras liv och död.

Medarbetare i Försvarsmakten är del av en utvecklande och unik gemenskap där individen utvecklas både personligt och professionellt samtidigt som medarbetaren gör en viktig insats.

Vänner, anhöriga, kollegor och framtida arbetsgivare vet att personer som är eller har varit engagerade i Försvarsmakten är ansvarstagande och engagerade, har en bevisat hög fysisk och mental förmåga, samt är väl tränade i att samarbeta med och att leda andra. Det möts med respekt och aktning och är efterfrågat och uppskattat bland arbetsgivare.”²⁹

Försvarsmakten ska fortsatt positionera sig som en attraktiv arbetsgivare. Positionen – *Utvecklande för mig, skillnad för andra* – ska utifrån den militära professionen tydliggöra att ett arbete eller annat engagemang i Försvarsmakten ger per-

²⁹ Tillämpning av plattform för arbetsgivarvarumärket, 2013-03-11, HKV 16100 54069 bilaga 1.

sonlig utveckling för mig som individ, som lagspelare och som ledare samtidigt som individen bidrar till samhället genom att göra skillnad för andra.³⁰

Försvarsmakten strävar efter balans mellan olika faktorer, där t.ex. anställningsvillkor och personlig utveckling utgör viktiga delar i Försvarsmakten som en attraktiv arbetsgivare.

Rekrytera

Försvarsmakten står inför rekryteringsutmaningar. En fungerande grundrekrytering är ett helt avgörande fundament för en fungerande personalförsörjning. Rekrytering är ett område där Försvarsmakten måste ligga i framkant. Den primära rekryteringsmålgruppen är unga, i åldern 18-25, som drivs av samhällsengagemang eller prestation.^{31, 32}

Förmågan att bygga relationer ska förbättras. Behovet att differentiera rekryteringsåtgärder för specifika målgrupper och kompetensområden kommer att vara nödvändigt för att öka andelen lämpliga bland de villiga, utan att ge avkall på relevanta krav. Utveckling av Försvarsmaktens förmåga att hantera relationer med potentiella medarbetare sker med CRM³³ som utgångspunkt. Även om Försvarsmakten inte rekryterar individer under 18 år så är relationsbyggandet i ung ålder en strategiskt viktig fråga för den långsiktiga personalförsörjningen. Försvarsmaktens relationer till andra arbetsgivare förstärker värdet av ett militärt engagemang.

Återrekrytering och intern rörlighet ska ökas. Trots stort grundrekryteringsbehov så är återrekrytering och intern rörlighet väsentliga delar som kräver ett ökat fokus i att åstadkomma personaluppfyllnad av våra krigsförband. Återrekrytering är en underutnyttjad men kostnadseffektiv metod. Mål för återrekrytering och intern rörlighet behöver beskrivas.

Militära yrken och meritvärden ska tydliggöras. Rekrytering ska ske mot yrken snarare än utbildning och personalkategorier, vilket kräver förändrade sätt att utveckla erbjudanden till arbetsmarknaden. Vårt erbjudande ska vara tydligt samtidigt som det är attraktivt.

Fler intresserade kvinnor som söker behövs. Bland kvinnor behöver andelen intresserade av och sökande till en militär tjänst öka. Här är kvinnors drivkrafter för ett militärt engagemang en viktig utgångspunkt. En ökad andel kvinnor medför en breddad kompetensbas som ökar attraktionskraften och förväntas ge en ökad operativ förmåga. Ett framgångsrikt jämställdhetsintegreringsarbete är en grundförutsättning.

³⁰ Positionering av FM som arbetsgivare, 2015-01-22, FM2015-192:1.

³¹ Tillämpning av plattform för arbetsgivarvarumärket, 2013-03-11, HKV 16100 54069 underbilaga 1.1.

³² Konceptbeskrivning GSS/T (deltidssoldat, -sjöman, -gruppbefäl).

³³ CRM – Customer Relationship Management. Innebär system, arbetssätt och organisation syftandes till att skapa och vidmakthålla goda medarbetarrelationer över tid. Detta innefattar bl.a. möjligheten att rikta specifika erbjudanden mot specifika individer.

Fler behöriga och lämpliga sökande till grundutbildningen av blivande yrkes- och reservofficerare behövs. Antalet behöriga och lämpliga sökande till officersprogram, reservofficersutbildning och specialistofficersutbildning måste bli fler. Här är åtgärder som ökar andelen kvinnor särskilt angelägna. Kunskapen om vad en officerskarriär innebär måste stärkas och officersprofessionens attraktionskraft måste öka. Den interna rörligheten med karriärutveckling till yrkesofficer måste förbättras.

Testmetoder och krav ska ses över. Kvaliteten på rekryterade är idag bra, men testmetoderna och kraven för antagning till krigsbefattningar behöver ses över. Långsiktigt behöver en förvaltningsmodell utvecklas syftandes till uppföljning och utveckling av testmetoder och krav över tid.

Bibehållen kvalitet ska upplevas i vår grundutbildning. Den utvecklade gemensamma grundutbildningen måste minst ha samma upplevda kvalitet som tidigare GMU.

Behålla

Förutsättningarna för personlig utveckling måste stärkas. Organisationen efterfrågar en bredare syn på personlig utveckling i linje med verksamhetens behov.³⁴ Personlig utveckling behöver kompletteras med synsätt som omfattar alternativ till utbildning och hierarkisk karriär. En bredare syn på personlig utveckling är mer attraktivt samt främjar rörligheten mellan olika personalgrupper och – kategorier, vilket ökar förutsättningarna för att medarbetare stannar i Försvarsmakten. Detta är en förutsättning för att nå personaluppfyllnad i våra krigsförband. Den bredare synen är även en nödvändig del i att åstadkomma förutsättningar för att fullt ut lyckas med befälsreformen. Att åstadkomma personlig utveckling är en viktig del i en utvecklad sammanhållen karriärplanering. Möjligheterna till personlig utveckling måste bli tydligare.

Chefer och medarbetare vet att verksamhetens behov utgörs av hela Försvarsmakten vilket även återspeglas i utvecklingsmöjligheterna. Ambitionen är att minska personalomsättningen samtidigt som personalens rörlighet främjas. Systematik, med verktyg, regelverk och förhållningssätt, som gör det enklare för chefer att vägleda aktiva medarbetare, stödjer detta. Utvecklingsmöjligheter är kända genom att de tydliggjorts och kommunicerats. Medarbetarna tar ett större ansvar för sin utveckling. Chefer verkar för ett aktivt medarbetarskap genom ett coachande förhållningssätt. Medarbetarsamtalet är en central utgångspunkt som följs av löpande feedback mot uppsatta mål. Här ska det finnas en koppling till såväl vårt meritvärde som genomförd och planerad verksamhet. Därmed blir individens utveckling, meritvärde och bidrag till verksamheten tydlig.

Meritvärdet av ett engagemang i Försvarsmakten ska tydliggöras. Meritvärden som kännetecknar den militära professionen fungerar som vägledning i den personliga utvecklingen. Informella meriter är prioriterade, formella meriter utgör ett komplement. Tydligare meritvärden bidrar till att förbättra vårt erbjudande på arbetsmarknaden i relation till potentiella medarbetare och andra arbetsgivare.

³⁴ RoR utvecklingsgrupper om Försvarsmakten som arbetsplats.

Samtidigt ökar det våra medarbetares självkänsla och attraktivitet och fungerar som vägledning i den personliga utvecklingen.

Verksamheten ska vara en integrerad och viktig del i den personliga utvecklingen för alla medarbetare. Att medarbetare övas och tränas är centralt för operativ förmåga. Det är också en väsentlig del i medarbetarens utveckling i befattning. Kommunikerad verksamhet måste genomföras och vara meningsfull för att systemet inte ska tappa trovärdighet bland såväl den tidvis tjänstgörande personalen, den kontinuerligt tjänstgörande personalen som bland andra arbetsgivare.

Kvinnors utveckling hos oss ska ägnas särskild uppmärksamhet. Personalomsättningen bland kvinnor ska minska samtidigt som fler kvinnor ska göra karriär. Arbetet sker utifrån kvinnors drivkrafter och möjligheter. De olika insatser som görs ska koordineras och integreras i utvecklingsarbetet.

Förutsättningarna för att bli och vara chef ska förbättras. Därmed känner chefer en ökad trygghet i arbetsgivarrollen. Chefsrollen ska utvecklas så den bidrar till att stärka förtroendet för Försvarmakten och behåller medarbetarnas positiva syn på närmaste chef.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv tillämpas vid planering, genomförande och utvärdering av all vår verksamhet.³⁵ Försvarmaktens jämställdhetsintegrering och implementering av resolution 1325 bidrar till att nå regeringens politiska målsättningar och är ett efterfrågat förhållningssätt och en efterfrågad metod nationellt och internationellt.

Arbetsmiljö

Utvecklingen av vår arbetsmiljö utgår från Försvarmaktens arbetsmiljöpolicy. Därutöver bedriver vi ett obligatorsikt friskvårdsarbete som ska utveckla medarbetarens hälsa och skapa förutsättningar för att möta organisationens och befattningens behov på kort och lång sikt. En god arbetsmiljö är grundläggande för såväl vår operativa förmåga som för vår attraktionskraft.

Försvarmaktens arbetsmiljöpolicy

En positiv, utvecklande och hållbar arbetsmiljö är en förutsättning för att Försvarmakten ska kunna lösa sina uppgifter effektivt. Det är också en förutsättning för att utveckla personal, materiel och verksamhet på kort och lång sikt. För att uppnå en medveten säkerhetskultur krävs ett utvecklat, aktivt medarbetar- och ledarskap i enlighet med vår värdegrund. Verksamheten ska präglas av tydlig ledning och styrning, en utvecklad förmåga att se sin verksamhet som en del i ett större sammanhang, en vilja till ständiga förbättringar och främja utvecklingen av en god arbetsmiljö. Värdegrunden ger stöd för hur vi ska agera tillsammans i alla situationer. Våra olikheter är en styrka som bidrar till vår effektivitet och en bra säkerhetskultur.

³⁵ För detaljerad styrning se Försvarmaktens Jämställdhets- och jämlikhetsplan 2016-2018, 2016-02-28, FM2015-7991:20 underbilaga 3.1 och Försvarmaktens handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2015-2018, 2015-09-25, FM2015-15593:1 bilaga 1.

Härvid ska vi i Försvarmakten:

- Respektera individer och tillvarata människans kompetens
- skapa dynamiska grupper med hög anpassningsförmåga
- ta ansvar och vara väl medvetna om vilka risker som finns och hur vi säkerställer en god arbetsmiljö och verksamhetssäkerhet i allt vi gör

Försvarmakten ska ha en stark säkerhetskultur och medvetenhet om risker genom att

- det förebyggande arbetet med att reducera risker prioriteras
- arbetsmiljöuppgifter är tydliga
- alla medarbetares och chefers kunskaper inom arbetsmiljöområdet kontinuerligt utvecklas och stärks
- olyckor, tillbud, iakttagelser och förbättringsförslag rapporteras, delges och åtgärdas samt
- chefer uppmuntrar rapportering och erfarenhetsdelgivning.

Chef ska värdera risker, hantera risker och fastställa risknivån i verksamheten utifrån uppgiftens krav och mål. Orimligt eller onödigt risktagande accepteras inte i Försvarmakten.

Försvarspsykologi

Försvarspsykologi bidrar till operativ förmåga genom utveckling av metoder och koncept som stärker det personella stridsvärdet. Det kräver en strategisk ansats i utveckling av kravprofiler och i uppföljningen av kravprofilernas relevans för den militära professionen. Förmågan ska öka genom bl.a. nordiskt samarbete inom både insatspsykologi och militärpsykologiskt urval. Koncept för personellt omhändertagande som stärker och vidmakthåller förmåga till personellt stridsvärde utvecklas.

5.4. Underrättelse- och säkerhetstjänst

Såväl förmågan att bedriva försvarsunderrättelseverksamhet för regeringens behov som att förse Försvarmakten med underrättelser behöver stärkas.

Förmågan att bedriva militär underrättelse- och säkerhetstjänst för att skydda Försvarmaktens intressen behöver även den stärkas i syfte att proaktivt kunna anpassa skyddet av prioriterade skyddsvärda tillgångar och därmed bidra till att kunna vidmakthålla och öka operativ effekt. Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten ska samverka med och stödja andra myndigheter för att bl.a. bidra till att skydda avgörande infrastruktur, system och information som ökar uthålligheten och effekten av landets samlade försvarsinsatser.

Mot bakgrund av utvecklingen i världen, inte minst i närområdet, bör Försvarsmakten stärka sin försvarsunderrättelseförmåga och förmågan till militär underrättelse och säkerhetstjänst redan i grundberedskap. Försvarsmaktens underrättelseenheter ska på ett effektivt och kontrollerat sätt kunna samarbeta och dela information och underrättelser mellan varandra och med resten av Försvarsmakten. Inom ramen för detta bör Försvarsmakten ha metoder och resurser för att efter egna beslut kunna vidmakthålla och ytterligare öka sin kapacitet att uthålligt följa och hantera ett krisförlopp.

För Försvarsunderrättelse- och den militära underrättelse- och säkerhetstjänstförmågan är det viktigt att möjligheterna att inhämta, bearbeta, analysera, delge och förmågan till att åtgärda är väl avvägda mot varandra. Strävan är att Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetstjänst, genom metoder och system, ska vara ett samordnat och balanserat system genom alla nivåer och stridskrafter. Säkerhetstjänsten ska även ha kapacitet att vidta åtgärder mot säkerhetshot.

Den höga utvecklingstakten i samhället och informationssamhällets utveckling medför att tillgång till och behov av information ökar. Kommunikationsmetoder förändras fortlöpande och motståndarens möjligheter att utnyttja cybermiljön för att inhämta, förvanska och förstöra information ökar. För att kunna hålla förmågorna inom underrättelse- och säkerhetstjänsten aktuella och förutseende ska kontinuerliga studier av informationshantering i samhället och omvärlden genomföras.

På kort sikt ska Försvarsmaktens förmåga att leda försvarsunderrättelseverksamhet och militär underrättelse- och säkerhetstjänst vid krissituationer i vårt närområde, säkerställas. Kunskapen om militära aktörer i närområdet ska ökas.

Säkerhetstjänsten ska präglas av proaktivitet och därför ska satsningen på en säkerhetsmässigt nödvändig attityd och säkerhetsmedvetande fortsätta. Signalskyddsområdet ska utvecklas mot ett antal generella förmågor för skydd av tal, meddelanden och data som ska vidmakthållas över tiden. System för elektronisk nyckelförsörjning ska stegvis införas.

Inriktning på längre sikt

Den framtida försvarsunderrättelse- och militära underrättelse och säkerhetstjänstförmågan ska präglas av anpassningsbarhet för de trender som finns i samhället och vår omvärld, samt av att kunna hantera snabba och komplexa händelseförlopp. Den framtida förmågan för försvarsunderrättelsetjänsten och den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten att analysera stora mängder data och information är avgörande och ska utvecklas.

Forskning och utveckling inom området ska inriktas för att kunna följa och bedöma förändringar och därmed ge förutsättningar för ökad anpassningsbarhet i underrättelse- och säkerhetstjänstens förmågor.

Interoperabla metoder och tekniker som stödjer Försvarets underrättelse- och säkerhetstjänst, bl.a. relevanta Nato STANAGs³⁶, ska vara utvecklade och implementerade. Detta ska möjliggöra att ge och ta emot stöd inom ramen för nationella och internationella operationer.

5.5. Försvarets ledningssystem

Försvarets ledningssystem³⁷ (FMLS) ska möta krav utgående från fastställd organisation, gällande doktriner och ledningsmetoder. Ledning av militära operationer är dimensionerande men även verksamhetsledningens krav måste omhändertas för att effektivt kunna leda Försvarets och uppfylla statsmakternas krav.

Ledningssystemet är ständigt insatt och påverkas av krigföringens utveckling, där konfliktnivåer blir allt mindre tydliga eftersom attacker kan komma snabbt och utan förvarning. Det finns därför ett hot över tiden mot ledningssystemet och höga krav ställs på att ledningssystemet är robust och har en hög tillgänglighet.

Försvarets ledningssystem är komplext med många systemberoenden. En långsiktig stabil operativ kravställning av ledningssystemet med tillhörande sammanhållen plan för ledningsstödsystem, inkluderat ekonomi, är en förutsättning för att leverera och vidmakthålla ett kostnadseffektivt ledningssystem med kärnverksamheten i fokus.

5.5.1. Ledningssystemets egenskaper

En robust ledningsförmåga ska finnas som stödjer Försvarets samlade verksamhet.

Ledning ska kunna genomföras likartat i fred, kris och i krig. Ledningssystemet ska stödja Försvarets ledning i alla konfliktnivåer samt stödja hantering av snabba händelseförlopp och uppdragstaktik. Dimensionerande för utvecklingen inom ledningsområdet ska vara ett väpnat angrepp mot Sverige av en kvalificerad motståndare.

Ledningssystemet ska möjliggöra att Försvarets självständigt eller i ett multinationellt sammanhang ska kunna leda militära operationer inom hela riket och dess angränsande närområde. Ledningssystemet ska utan stora krav på kompletterande utveckling och anskaffning medge deltagande i internationella operationer under ledning av annat land eller internationell organisation, såsom FN, EU eller Nato. De enheter som ska stå i hög internationell beredskap i t.ex. NRF ska innehålla nödvändig interoperabilitet. Vidare ska ledningssystemet kunna stödja civilmilitär samverkan.

³⁶ Standardization Agreement.

³⁷ Ledning sker med stöd av ett ledningssystem. Försvarets ledningssystem omfattar doktrin, organisation, personal, teknik och metoder. Ledningssystemets tekniska delar benämns ledningsstödsystemet och består av informationssystem, sambandssystem och ledningsplatsers tekniska utrustning.

Försvarsmaktens ledningssystem ska ha funktionalitet som stödjer valda ledningsmetoder för militärstrategisk, operativ, taktisk och stridsteknisk ledning. Ledningsstödssystem och deras funktionalitet ska vägas mot tillgänglig tid för utbildning och träning. Information ska kunna delas med tilltänkta samarbetspartners, länder likväl som organisationer, där Natostandarder och -processer ska användas som grund för denna samverkan. I den takt ekonomi och resurser medger ska en harmoniserad lednings- och informationssystem utveckling ske i enlighet med Federated Mission Networking (FMN) ramverk³⁸ och här benämnda *Spiral developments*.

Styrande för krigsförbandens ledningsstödssystem är vilka lednings-, informations- och samverkansbehov som måste tillgodoses baserat på de operativa kraven. Generella funktioner för verksamhetsledning som avses användas vid krigsförband ska utgå från krigsförbandens kärnverksamhet och sambandssystemens tillgängliga kapacitet.

Det är viktigare att ledningsstödsystem är robusta än att de har funktionalitet utöver basfunktionalitet. System får inte bygga på ett fåtal centrala noder eller resurser som innehåller systemkritiska funktioner. En kombination av spridning, rörlighet, redundans, reservmetoder och aktiva skyddsåtgärder behövs för att så långt som möjligt säkerställa en grundläggande ledningsförmåga. Skydd ska finnas mot cyberhot.

Vid utveckling av nya system ska enkelhet och låg komplexitet eftersträvas. Det bidrar till att robustheten ökar samtidigt som handhavande och driftåtgärder förenklas. Detta medför i sin tur att krav på kompetens och utbildning och kostnader hålls nere.

Ledningssystemet ska vara flexibelt och skalbart så funktionalitet kan anpassas efter uppgift eller prioriteras bort då tillgängliga resurser, t.ex. bandbredd reduceras alternativt ska användas för andra behov. Ledningsstödsystem ska karaktäriseras av att ur användarens perspektiv vara tillförlitliga, d.v.s. delkomponenter (delsystemen) ska ge den efterfrågade funktionaliteten när dessa behövs.

5.5.2. Informations- och kunskapshantering i ledningssystemen

Information och kunskaper i Försvarsmaktens ledningssystem³⁹ är en strategisk resurs som ska vara korrekt och spårbar. Information ska hanteras i linje med Försvarsmaktens strategiska och doktrinära inriktning för informations- och kunskapshantering.

Information ska vara tillgänglig för rätt beslutsfattare, i rätt tid och rum. Försvarsmakten ska ha förmågan att verka med andra och genom informationsutbyte

³⁸ Försvarsmakten svar på inbjudan från Nato om att medverka som FMN Affiliate, 2016-02-29, FM2016-4935:2.

³⁹ Avsnittet berör inte strategisk kommunikation eller informationstjänst.

kunna vara interoperabel utifrån ett informationsperspektiv. Fokus ska vara verkan ur ett brett samarbetsperspektiv både nationellt och internationellt.

Informationstillgänglighet kräver en balans mellan Försvarens krav på verkan i operativa uppgifter och behovet av informationsskydd. Ett delningsansvar säkerställer att rätt information når rätt beslutsfattare. Risken för beslut på felaktiga grunder i alla situationer måste reduceras. Information ska vara transparent, tillgänglig, förståelig och tillförlitlig i syfte att nå verkan.

Försvarens makt ska kunna hantera nya former för informationsutbyte och informationsskydd som påverkar såväl vår personal som vår omvärld. Informationstillgänglighet i rätt tid och rum främjar informationsöverläge och initiativförmåga.

5.5.3. Produktion av Försvarens ledningsstödsystem

Initialt ska fokus ligga på att återta en robust grundläggande ledningsförmåga vid krigsförbanden. Mängdmateriel är nödvändigt för att krigsförbanden ska kunna leverera operativ effekt. Därför ska tillförsel av grundläggande sambandsmedel såsom radiomateriel prioriteras. Vidare ska robustheten och tillgängligheten i bärarnäten (exempelvis FTN) vidmakthållas och vid behov utvecklas. Ledtiden från identifierat ledningsstödsystembehov till realisering ska kortas. Detta ska ske genom förbättrad kravhantering och en bättre samverkan, dels mellan Försvarens makt och Försvarets materielverk, dels inom Försvarens makt mellan stridskrafterna och de enheter som arbetar med förvaltning och kontroll. Kortare ledtider uppnås även genom att följa materielförsörjningsstrategin att om nyanskaffning bedöms nödvändig, bör detta göras utifrån på marknaden befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel.

Antalet varianter av ledningsstödsystem ska minskas i syfte att förbättra möjligheten att effektivt hantera och utföra drift av systemen, men även för att minska de totala förvaltnings- och underhållskostnaderna.

Internationella samarbeten inom ledningsområdet ska fokuseras till de som har prognos att inom överskådlig tid ge operativ effekt och ökad förmåga, efterfrågad interoperabilitet, FMN-kompatibilitet eller direkt nytta i materiel- eller förbandsproduktion. För flyg- och marinstridskrafter är inriktningen att teknisk internationell interoperabilitet ska uppnås på plattformsnivå. Inom arméstridskrafterna ska teknisk interoperabilitet finnas på bataljonsnivå.

Ny funktionalitet i ledningsstödsystem ska införas i möjligaste mån i fastställda tidsintervaller. Målet är att uppnå stabila ledningskedjor och ledningsmetoder i syfte att öka den operativa förmågan. En aktiv förvaltning med kontinuerlig versionshantering samt dataförsörjning med systemteknisk- och konfigurationsdata är en förutsättning för funktionalitet. Ett ökat genomslag vid nationella och internationella frekvenshanteringsprocesser, är en förutsättning för att behålla Försvarens handlingsutrymme och möjlighet att använda robusta sambandssystem och sensorer. Hot från ledningskrigföring ur ett brett perspektiv, från fysisk bekämpning till cyberhot, ska beaktas vid utveckling av ledningssystemet.

5.6. Cyberförmåga

Med hänsyn till det nya osäkrare säkerhetspolitiska läget är cyberförsvarsförmågan central. Försvarsmakten ska utveckla förmågan att bidra till Sveriges samlade förmåga att förebygga, motverka och aktivt hantera konsekvenserna av händelser, attacker och angrepp i cybermiljön från civila och militära aktörer. Utvecklingen sker i samarbete med andra försvarsmyndigheter och ska vara en del av att stärka cyberförsvaret av Sverige. Försvarsmakten ska under kommande period utveckla en aktiv förmåga i cybermiljön. Försvarsmakten, tillsammans med övriga delar i totalförsvaret, behöver klarlägga den nationella ansvarsfördelningen i cyberförsvarsförmågan.

5.6.1. Försvarsmaktens ledningssystem och cybersäkerhet

Försvarsmaktens ledningssystem och dess utveckling är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina åtaganden. Att rätt och oförvanskad information finns tillgänglig i rätt tid för den som ska fatta beslut är tillsammans med övriga säkerhetskrav centrala faktorer vid utformning av våra ledningsstödsystem.

Med fler funktioner, mobila lösningar, utökade möjligheter till samarbete och interoperabilitet, ökar också exponeringen av vårt ledningssystem och därigenom cyberhotet. För ledningssystemet innebär detta ökad risk för informationsförlust, förvanskad information, tillgänglighetspåverkan eller att annan direkt eller indirekt exponerad utrustning påverkas.

Ett brett och utbrett säkerhetstänkande är därför en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina åtaganden under det ständigt närvarande cyberhotet. Likaså ska cyberhotet adresseras redan i kravställningen på ledningssystem såväl som i våra rutiner och processer. Cybersäkerhet ska produceras i nära integration med produktion, drift och planering av Försvarsmaktens ledningssystem och IT-infrastruktur. Försvarsmaktens cybersäkerhet bygger på kunniga och medvetna medarbetare, en aktiv drift och förvaltning, en aktiv övervakning och robust infrastruktur.

Cybersäkerheten ska utvecklas i samverkan med såväl andra myndigheter i Sverige som med internationella samarbetspartner. Inom ramen för ett utvecklat internationellt samarbete avseende cybersäkerhet är ett samarbete med Nato av vikt.

5.7. Ryldbaserade förmågor⁴⁰

Ryldbaserade förmågor bidrar till global täckning. De ryldbaserade förmågorna blir allt viktigare och mer kritiska för genomförandet av verksamhet på marken, till sjöss och i luften. Ryldbaserade resurser och tjänster skapar endast i undantagsfall unika eller nya militära förmågor. De bidrar snarare till att öka effekten och effektiviteten hos redan befintliga förmågor som underrättelseinhämtning, lägesbild, kommunikation och positionering.

⁴⁰ FM Ryldbstrategi, fastställd 2015-11-26

Försvarsmakten verkar vidare för att säkerställa tillgång till rymdtjänster i såväl fred och kris som vid väpnad konflikt.

Försvarsmaktens militärstrategiska målsättningar med rymdrelaterad verksamhet är:

- 1) Säkerställa efterfrågad tillgång till rymdbaserade tjänster inom områdena Spaning och övervakning från rymden, Rymdlägesbild, Positionering, Navigering och Tidssynkronisering och Satellitkommunikation.
- 2) Främja bevarandet av rymden som en internationell, gränsöverskridande gemensam resursdomän genom att stödja ett ansvarsfullt och säkert uppträdande i rymden.
- 3) Följa teknikutvecklingen och andra länders nyttjande av rymden för att skapa underlag så att medvetna beslut kan tas i tid i syfte att säkerställa framtida tillgång till rymdbaserade tjänster.
- 4) Främja nationellt rymdsamarbete i syfte att maximera synergier.

Stödja bevarande och vidareutveckling av en nationell forsknings- och teknikutvecklingsbas.

5.8. Försvarslogistik

Försvarslogistiken utgör en central del i försvarsförmågan och kan även stödja vid påfrestningar på samhället. Försvarslogistiken är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina huvuduppgifter. Den långsiktiga utvecklingen av försvarslogistiken behöver därför balanseras med hänsyn till omvärldsutvecklingen.

Försvarslogistiken genomförs tillsammans av aktörer från myndigheter, företag och internationella samarbetspartners, anpassat till trender i teknik- och omvärldsutveckling. Försvarsmakten ska fortsatt anpassa och utveckla förmågor, roller och ansvarsområden inom logistikområdet såväl internt som avseende andra myndigheters stöd till Försvarsmakten. Framför allt gäller det gemensam planering med det civila försvaret rörande logistik vid höjd beredskap, där detta tillsammans med FMLOG och logistikfunktionerna vid FMV ska bidra till en sammanhållen enhet.

En förutsättning för att försvarslogistiken kontinuerligt över tid ska kunna avge nödvändig effekt är att en balanserad samverkan åstadkoms mellan de operativa och förutsättningsskapande perspektiven. Sådan samverkan ska ta sin utgångspunkt utifrån behov ur förekommande faser inom försvarslogistiken – vidmakthållande, aktivering, mobilisering och förstärkning av förband och förmåga.

5.8.1. Förutsättningsskapande perspektiv

Det förutsättningsskapande perspektivet avser investering och resursuppbyggnad i form av materiel, förnödenheter och viss infrastruktur samt relaterad kunskap och kompetens som tillsammans bidrar till försvarsförmåga. Investeringarna är den

del av försvarslogistiken som bidrar till uppbyggnad av Försvarsmaktens förmåga. Investeringar avser dock också realisering på kort sikt i händelse av oväntad händelseutveckling.

Den strategiska utgångspunkten är att Försvarslogistiken över tiden dimensioneras mot de grundläggande operativa ramvillkoren och de nationella säkerhetsintressena. Förmåga till beredskapshöjning, mobilisering och styrketillväxt ska förberedas med planläggning och samövas. Försvarslogistikens aktörer ska ha kompetens och kapacitet att kontinuerligt över tiden vidmakthålla och utveckla försvarslogistiken. Detta förutsätter att det genomförs FoT, studier, och systemarbete för att kunna göra medvetna tekniska, ekonomiska och kommersiella vägval ur ett livscykelperspektiv. Försvarslogistiken ska pröva möjligheten till internationellt samarbete. Försvarslogistikens lösningar utarbetas och tillämpas genom ett strategiskt partnerskap mellan försvarsmyndigheterna.

Försvarslogistiken ska etablera förutsättningar för forcerad förmågetillväxt genom att bl.a. säkerställa produktionsresurser teknisk tjänst samt förbereda planer och avtal.

5.8.2. Operativt perspektiv

Det operativa perspektivet avser dimensionering och styrning av försvarslogistiken och dess aktörer vid användningen av försvarslogistik för beredskap och operationer, d.v.s. nyttjande av de resurser som har byggts upp i det förutsättnings- och skapande perspektivet.

Försvarslogistiken ska stödja genomförandet av produktion enligt beslutad FMVP i enlighet med fastställda krigsförbandsspecifikationer (KFS), samt efter beslut, beredskapshöjning, mobilisering och styrketillväxt. Därav är försvarslogistiken en integrerad del i Försvarsmaktens verksamhet.

Försvarslogistiken planeras och leds så likartat som möjligt i samtliga konfliktnivåer fred, kris och krig. Genomförandet leds genom befäl i enlighet med lagstiftning och andra regelverk, planer, överenskommelser och avtal, inom och mellan försvarslogistikens aktörer. Försvarslogistiken ska stödja operationsplanering och genomförande av operation med alla behovssatta tjänstegrenar. Försvarslogistiken ska ha förmåga att genomföra egen styrketillväxt samtidigt som övriga stridskrafterns behov tillgodoses. Dessutom ska försvarslogistiken utformas utifrån kraven på att kunna ge Host Nation Support.

Av särskild vikt är att Försvarslogistikens aktörer ska kunna stödja genomförandet av forcerad produktion med anledning av förändrat säkerhetspolitiskt läge. Därtill är det också avgörande att försvarslogistiken har en tillgänglighet och ut hållighet så att den kan agera i samband med ett förbekämpningsskede utan att alla resurser slutförbrukas eller bekämpas.

5.9. Infrastruktur

Försvarsmaktens tillgång till infrastruktur utgör både en viktig produktionsresurs och en betydelsefull del av den nationella krigsplaneringen. Det är av stor vikt att infrastrukturfrågor beaktas redan i tidiga skeden när förändring eller utveckling av nya förmågor görs. Infrastruktur är en strategisk resurs i Försvarsmakten. Behov av infrastruktur ska identifieras vid all planläggning varvid kopplingen till övriga påverkansområden tydliggörs.

Försvarsmaktens ledningssystem ska stödjas av en infrastruktur som gör det möjligt för dessa att verka även vid ett begränsat angrepp av en motståndare med en hög förmågenivå. Infrastrukturen ska om möjligt utformas så att även mobila tekniska system kan skyddas i tillräcklig omfattning.

I krigsplaneringen ska kostnader för fortifikatoriskt skyddad förhandslagring av förnödenheter studeras. Behov av volymer och lokalisering ska göras i samarbete med försvarslogistikfunktionen. Kostnaden för Försvarsmaktens infrastruktur är betydande och alla beslut om nyförhyrning ska kunna härledas till en förbättring av Försvarsmaktens operativa effekt.

Vid överväganden avseende skyddsnivåer för olika funktioner ska avvägningen mellan utspridning, rörlighet och fortifikatoriskt skydd beaktas. Det är även viktigt att skyddet utformas på ett balanserat sätt så att suboptimering undviks.

Behovet av beredskap avseende drift av viktiga anläggningar ska beaktas vid utveckling av krigsförbanden, och i det sammanhanget ska möjligheten att nyttja personal från stödmyndigheter beaktas.

Försvarsmaktens elförsörjningstrygghet

Försvarsmakten ska fortsätta arbetet med att stärka sin elförsörjningstrygghet i enlighet med utredning⁴¹ och direktiv⁴² på området. Detta omfattar bl.a. att öka kunskapen om elbehoven inklusive reservkraft inom Försvarsmakten såväl i fredstid som vid höjd beredskap. Vidare ska Försvarsmakten fördjupa sitt samarbete med berörda myndigheter bl.a. Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät.

5.10. Miljö

Försvarsmakten ska arbeta för en hållbar utveckling där miljöhänsyn integreras i all verksamhet, såväl nationellt som internationellt. Försvarsmakten ska verka för att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås.

Miljökrav ska så långt möjligt även ställas på de aktörer som arbetar på uppdrag av eller samverkar med Försvarsmakten.

⁴¹ Utredningen om Försvarsmaktens elförsörjningstrygghet – slutrapport, 2016-02-03, FM2014-10626:4, H/TS.

⁴² LEDS Direktiv Försvarsmaktens elförsörjningstrygghet, 2016-04-18, FM2016-1:25, H/S.

Försvarsmakten ska:

- sträva efter att inom ramen för vår huvuduppgift, förebygga och hantera konflikter och krig, minimera vårt ekologiska avtryck,
- genom miljöutbildning och kommunikation utveckla personalens kompetens och medvetenhet inom miljöområdet,
- bedriva verksamheten i enlighet med de krav som ställs i lagar, förordningar och andra föreskrifter samt genom årlig uppföljning och utvärdering eftersträva ständiga förbättringar samt
- vid all utveckling, upphandling, vidmakthållande och avveckling av system och materiel ska krav på miljöhänsyn ställas. Vidare ska miljöhänsyn beaktas i samtliga beslut, strategiska processer, forskning och studier.

5.11. Internationellt samarbete

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

5.11.1. Överväganden och övergripande inriktning

Inriktningen av Försvarsmaktens internationella samarbeten tar sin utgångspunkt i behovet av att skapa och nyttja förmågor. De operativa behoven är vägledande för Försvarsmaktens internationella samarbeten och effekten för den nationella försvarsförmågan utgör utgångspunkt för att värdera vilka samarbeten som ska genomföras. Samtidigt ska Försvarsmaktens agerande även främja målsättningarna med svensk säkerhetspolitik i ett bredare perspektiv vilket kan innebära att åtgärder vidtas som inte direkt bidrar till ökad operativ förmåga. Områden som bidrar till att skapa förutsättningar för att skapa och nyttja förmågor är deltagande i operationer, övningar, utbildningar, internationell forskning, standardiseringar, materielsamarbeten, utvecklingsprojekt, samt utbyten inom olika funktionsområden.

Den svenska solidaritetsförklaringen, det nordiska och baltiska samarbetet, medlemskapet i FN, EU och OSSE, och det nära samarbetet med Nato bildar det militärstrategiska sammanhanget för Försvarsmaktens agerande. Det blir därmed vägledande och avgörande för valen av prioriterade samarbetspartners och för vilka frågor som ska vara i fokus ur Försvarsmaktens perspektiv.

Försvarsmakten ska använda sig av fördjupat internationellt samarbete i de fall detta är ändamålsenligt och bedöms som det mest kostnadseffektiva alternativet för att bidra till att uppfylla kraven på operativ förmåga. Det innebär att det internationella samarbetet ska integreras i ordinarie processer.

Försvarsmaktens resurser är begränsade, vilket påverkar ambitionen i det internationella samarbetet. Försvarsmakten ska därför prioritera samarbeten som ger bredd och djup med få länder och organisationer framför enstaka samarbeten med många. I både bilaterala och multilaterala sammanhang ska Försvarsmakten agera på ett sådant sätt att man upplevs som en långsiktigt stabil och pålitlig partner.

Anmälan till styrkeregister är en viktig del i att skapa förutsättningar för gemensam säkerhet. Förslag till anmälningar till styrkeregister ska utgå från krigsförbandens tillgänglighet utifrån nationella krav. Tillgängligheten hos förband som är anmälda till styrkeregister ska motsvara anmälan, d.v.s. de förband som är anmälda ska Försvarsmakten generellt sett vara beredd att sätta in i operationer. Om så inte är fallet ska anmälan justeras. Företrädesvis är det förband som har interoperabla ledningssystem som ska anmälas till styrkeregister.

5.11.2. *Multilateralt samarbete*

Förenta nationerna (FN)

Försvarsmakten ska främja deltagande i FN-ledda operationer. Deltagandet med väpnad styrka i MINUSMA ska ses som långsiktigt.

Möjligheter till nordiskt eller nordiskt-baltiskt samarbete inom ramen för FN-ledda operationer ska alltid beaktas.

Försvarsmakten ska fördjupa och bredda sin kunskap om FN-systemet samt fortsatt bidra till utvecklingen av FN:s krishanteringsförmåga, bl.a. genom att säkerställa kompetens och utbildningskapacitet vid Swedint.

Sverige har ett starkt engagemang i frågor som rör FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, 1820 om sexuellt våld i väpnade konflikter, liksom 1612 om barn i väpnade konflikter. Dessa resolutioner ska beaktas i all verksamhet som rör internationella krishanteringsoperationer.

Europeiska unionen (EU)

Samarbete inom ramen för EU:s krishantering bidrar till att höja den samlade europeiska militära förmågan. Försvarsmakten ska aktivt bidra till att utveckla och förstärka EU:s förmåga till krishantering över hela konfliktskalan, från långsiktiga utbildnings- och rådgivningsmissioner till förmåga att hantera komplexa situationer som kräver sammansatta militära förband, inklusive resurser för snabbinsats. Försvarsmakten ska även bidra till och dra nytta av det konceptutvecklingsarbete som genomförs till stöd för EU-ledd krishantering.

Mot bakgrund av den ökande betydelsen och omfattningen av militära utbildnings- och rådgivningsinsatser samt utvecklingen av EU:s samlade ansats ska Försvarsmakten kunna bidra med militär expertis i såväl militära som civila EU-operationer. Försvarsmakten ska verka för att EU:s stridsgrupp ska kunna användas antingen som ett samlat förband eller uppdelad i förbandsdelar, beroende på uppgift, operationsområde och krav på förmågor, i enlighet med *EU Battle Group Concept* och *EU Military Rapid Response Concept*. Försvarsmakten ska fortsatt bidra med förband och andra militära resurser såsom stabsofficerare, utbildare, experter och förbindelseofficerare till EU-ledda operationer. Deltagande i EU:s övningsverksamhet ska tillvaratas i syfte att utveckla vår interoperabilitet och förbereda deltagande i EU:s operationer. Vidare ska Försvarsmakten verka för att EU:s militära operationer leds via effektiva ledningsstrukturer med tillräcklig

planerings- och ledningskapacitet på både militärstrategisk och operativ nivå. Försvarsmaktens bedömning är att ett permanent operationshögkvarter (OHQ) på sikt är den bästa och mest effektiva ledningsmodellen inom EU. Försvarsmakten ska vara beredd att bidra med styrkebidrag till stridsgrupp. Försvarsmaktens inriktning är att ingen planering för svenskt ramnationsansvar för EU stridsgrupp (EU BG) ska ske.

Försvarsmakten ska verka för att huvuddelen av krigsförbanden anmäls till *EU Force Catalogue* (EU FC) då syftet är att redovisa resurser och inte att visa på förband som är tillgängliga för operationer. Anmälan bör utformas så att inga extrakostnader uppstår.

Försvarsmakten ska genom aktivt deltagande i Europeiska försvarsbyrån (EDA) utveckla och kostnadseffektivisera sin förmågeutveckling. Möjligheter till gemensamma projekt och materielsamarbeten ska tillvaratas där det bedöms gynnsamt för Sverige. Försvarsmakten ska vidare sträva efter att leda samarbetsprojekt och verksamheter inom områden där vi har goda förutsättningar och vår utveckling främjas. Genom detta stärks även den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna (GSFP) liksom EU:s militära kravharmoniserings- och förmågeutvecklingsarbete. EDA-samarbetet gynnar Försvarsmaktens interoperabilitet och materielutveckling samt möjliggör nationsöverskridande utbildnings- och övningstillfällen. EDA utgör således ett forum för Försvarsmaktens förmågeutvecklingsarbete, vilket även omfattar medverkan i utvecklingen av *Capability Development Plan* (CDP). Försvarsmakten ska tillämpa EDA:s uppförandekod för *Pooling & Sharing*.

Nato/PFF

Sveriges samarbete med Nato är avgörande för att utveckla Försvarsmakten både för det nationella försvaret och för förmågan att genomföra operationer i och utanför närområdet. Behovet av att fortsatt utveckla Försvarsmaktens förmåga är därför en viktig utgångspunkt för Natosamarbetet.

Sveriges samarbete med Nato och med USA är ett uttryck för vår vilja att vara en del av och stärka den transatlantiska säkerhetspolitiska gemenskapen. Partnerskapet med Nato ger Försvarsmakten tillgång till kvalificerad utbildnings-, tränings-, och övningsverksamhet, samt standardiserings-, evaluerings-, och certifieringsverksamhet. Detta är centralt för Försvarsmaktens interoperabilitetsarbete.

Sverige är ett av fem partnerländer vilka genom *Enhanced Opportunities Programme* (EOP) givits utökade möjligheter till att utveckla och fördjupa samarbetet med Nato. Försvarsmakten ska verka för en fortsatt svensk EOP-status, vilket bygger på kontinuerlig förmåga och vilja att delta i Natoleda operationer och övrig förmågebyggande verksamhet. De möjligheter som ett differentierat partnerskap erbjuder för att bidra till insyn och inflytande, stärkt politisk dialog, bättre operativ effekt, kostnadseffektivitet och ökad interoperabilitet bör utnyttjas i full utsträckning. Engagemang inom *Connected Forces Initiative* (CFI) och verktyg som *Planning and Review Process* (PARP), *Operational Capabilities*

Concept/Evaluation and Feedback (OCC E&F) samt *Nato Response Force/Follow on Forces Group* (NRF/FFG), övningar och sekonderingar är och kommer även fortsatt vara grund och förutsättning för det militära samarbetet med Nato. Försvarsmakten ska vidareutveckla det regionala samarbetet avseende såväl komplexa övningar som med Natos ledningsstruktur. Det är av särskild vikt att delta i Natos övningsprogram i vårt närområde. Försvarsmakten ska verka för bibehållen insyn och inflytande i de aktiviteter som genomförs med Nato.

Partnerskapet med Nato ska även innehålla aktiviteter inom områdena säkerhetsfrämjande kapacitetsstöd samt Natos implementering av FN:s säkerhetsresolutioner 1325, 1612 samt 1820. Ett konkret svenskt bidrag är det nordiska centret för genderperspektiv i militära operationer, Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM) som har utsetts till särskild resurs för Nato på detta område.

Inom ramen för partnerskapet med Nato ska Försvarsmakten prioritera de aktiviteter som stödjer implementeringen av Sveriges partnerskapsmål och bidrar till den prioriterade förmågeutvecklingen, samt det svenska bidraget till NRF/FFG. Ambitionen är att tidigt delta i planeringsarbete och övriga aktiviteter som leder fram till *High Visibility Exercise/Trident Juncture* för att möjliggöra ett substantiellt svenskt deltagande.

Försvarsmaktens övningsplanering och bemanning i Natostrukturen ska tillvarata de nya möjligheter som deltagande i kvalificerade aktiviteter, övningar och Sveriges deltagande i bl.a. NRF ger, och sammantaget ska detta stödja Försvarsmaktens förmågeutveckling. Försvarsmakten ska utvärdera förband i enlighet med Operational Capabilities Concept Evaluation and Feedback. Förband som är avsedda för en EU- eller Natoledd krisoperation, inklusive NRF/FFG, ska prioriteras för evaluering enligt OCC E&F.

Försvarsmakten ska vidare följa och påverka utvecklingen och implementeringen av Nato CFI, vilket genom fokusering på träning och utbildning, ökad övningsverksamhet, översyn av doktriner och processer samt bättre användning av modern teknologi ska utveckla interoperabilitet och tillgänglighet. Ett fortsatt engagemang i den rådgivande *Partner Interoperability Advocacy Group* (PIAG) är här en komponent, likväl som att möjligheten till deltagande i multinationella projekt, inom ramen för *NATO Smart Defence*, ska tillvaratas i syfte att finna kostnadseffektiva lösningar på identifierade förmågebrister. Försvarsmakten ska utgående från behov identifierade i försvars- och försvarsmaktsplanering utveckla förmågan att efter nationella beslut kunna ge och ta emot stöd till annan nation eller organisation under fred, kris eller krig.

Nordiskt försvarssamarbete

Den nordiska regionen utgör ett viktigt geostrategiskt område och ett närmare samarbete i såväl Norden som med de baltiska staterna bidrar till fredlig utveckling och höjer långsiktigt tröskeln för militära incidenter, bl.a. genom att visa på en gemensam förmåga att uppträda i större förband. Den säkerhetspolitiska ut-

vecklingen i vårt närområde har stärkt behovet av ett fördjupat nordiskt samarbete.

Syftet med Nordefco är att stärka ländernas nationella försvar, identifiera synergier och finna effektiva gemensamma lösningar. Försvarsmakten ska alltid sträva efter nordiskt försvarssamarbete och samordning där så är gynnsamt. Nordiskt försvarssamarbete ska bedrivas inom ramen för förmågeutveckling, materielsamarbete, personal och utbildning, träning och övning samt operationer. Det nordiska försvarssamarbetet ska helt bedrivas i ordinarie linjeorganisation och samordnas stridskraftsvis.

Prioriterade frågor på militär nivå är fördjupat nordiskt samarbete inom luftrumsövervakning, att driftsätta säker kommunikation mellan de nordiska länderna, att möjliggöra för flygstridskrafterna att använda flygbaser i andra nordiska länder som alternativ landningsplats inom ramen för flygproduktion, samt att förenkla tillträdesbestämmelser med målet att öka tillgängligheten till respektive länders territorium vid förbandsövningar. Estland, Lettland och Litauen ska fortsatt erbjudas möjlighet att delta vid Nordefco-relaterade aktiviteter där så är möjligt. Vidare ska samarbetet innebära ömsesidigt mervärde för inblandade parter. Nordiskt försvarssamarbete bör slutligen ses i ett sammanhang, där även de bilaterala samarbetena med Finland och Danmark beaktas (se *6.4 Bilateralt samarbete*).

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasus, Centralasien och Nordamerika. OSSE verkar för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en brett definierad syn på säkerhet som omfattar såväl militär rustningskontroll som mänskliga rättigheter, rättssäkerhet och demokrati. OSSE är därmed en viktig komponent för att upprätthålla den europeiska säkerhetsordningen. Försvarsmakten ska svara upp mot OSSE-relaterade åtaganden samt av regeringen ställda uppgifter i enlighet med gällande författningar, förordningar, regleringsbrev och regeringsbeslut.

Försvarsmakten ska kunna ta emot inkommande inspektioner och utvärderingsbesök, samt lämna information m.m. i enlighet med Wiendokumentet och andra bindande OSSE-dokument. Försvarsmakten ska även kunna genomföra inspektioner av militära aktiviteter, utvärderingsbesök vid förband, besök vid flygbaser och förband, delta i observation av övningsverksamhet, samt delta i annan medlemsstats verifikationsverksamhet då så erbjuds och är lämpligt. Efter särskilt beslut ska Försvarsmakten kunna sända personal som monitorer till konfliktområden.

Försvarsmakten ska både kunna ta emot och genomföra observationsflygningar i enlighet med fördraget om observationsflygningar (Open Skies Treaty), samt med observationsflygplanet Tp 100A (OS-100) stödja andra fördragsstater. Inriktningen är att Försvarsmakten ska bibehålla sin Open Skies-förmåga på minst nuvarande nivå.

5.11.3. *Internationell bemanning*

Försvarsmakten ska säkerställa bemanning i organisationer och staber i enlighet med våra åtaganden och våra intressen som medlemsstat och samarbetspartner. Utöver bemanning för att stödja de internationella operationer som Försvarsmakten deltar i ska internationell bemanning fokuseras till befattningar som bidrar till att öka Försvarsmaktens förmåga att enskilt och tillsammans med andra främja svensk säkerhet i vårt närområde. Genom lämplig bemanning skapas möjligheter att påverka verksamheten i önskad riktning, samt utveckla vår egen personal.

Försvarsmaktens inriktning är att bemanna de befattningar som ger mest utbyte i form av inflytande och insyn. Generellt ska befattningar med fokus på stabsfunktioner 2, 3, 4, 5 (avseende både OR- och OF-befattningar), samt Command Group-befattningar prioriteras. Möjlighet att bemanna på högre nivåer (OF-5, CF-5 och uppåt) ska särskilt beaktas. Kravprofil och språkkunskaper är av betydelse för att kunna bemanna befattningar. För att erhålla chefsbefattningar i internationella organisationer och militära operationer bör en tidig och långsiktig individplanering genomföras där individen först genomför tjänstgöring på lägre nivå för att senare återkomma till samma organisation i en chefsbefattning. Även bemanning på bredden ökar möjligheterna att erhålla nyckelbefattningar på chefsnivå. Försvarsmaktens arbete med gender är en profilfråga för Sverige och efterfrågat internationellt, varför bemanning med genderrådgivare och genderinstruktörer ska beaktas i operationer och staber.

Förutom befattningar i internationella operationer bemannar Försvarsmakten ett antal befattningar vid FN, EU, Nato, Nordefco och internationella staber. Det löpande bemanningsarbetet stödjer vår trovärdighet som medlemstat och som samarbetspartner. Försvarsmakten ska vid internationell bemanning verka för att öka andelen kvinnor på alla nivåer, inklusive chefsbefattningar.

Försvarsmakten ska eftersträva kontinuerlig bemanning av centrala och operativt relevanta stabsbefattningar i FN-systemet, både i anslutning till operationer och i högkvarteret i New York. Försvarsmakten har som inriktning att över tid ha två till fyra stabsbefattningar vid *Department of Peacekeeping Operations* (DPKO). I övrigt ska stabsbefattningar i första hand bemannas i anslutning till FN-ledda militära operationer där Sverige deltar med förband.

För EU är det Försvarsmaktens inriktning att bemanna åtta till tolv tjänster vid Europeiska Unionens militära stab (EUMS) och inom Europeiska utrikestjänsten (EEAS), varav fyra är så kallade nationella befattningar, samt två tjänster vid den Europeiska försvarsbyrån (EDA).

I takt med att deltagandet i Natoleda operationer nedgår och Natos fokus på att vidmakthålla och utveckla interoperabilitet ökar ska Försvarsmaktens bemanning i Natos ledningsstrukturer överses och något förstärkas. Prioritet är befattningar

relaterade till NRF, ramavtalet om värdlandsstöd⁴³ (HNS) samt staber med regionalt ansvar. Mot bakgrund av Sveriges NRF-åtagande finns ett behov av förstärkning vid Natostaber.

Inom Nordefco har Försvarsmakten som inriktning att bemanna med en officer vid Huvudstaben i Finland.

5.11.4. *Bilateralt samarbete*

USA

Se bilaga 2.

Finland

Ett fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland har högsta prioritet. Av den försvarsmaktsgemensamma rapport som lämnades till respektive regering den 31 januari 2015 framgår att ett fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland kan ge avsevärda operativa vinster för både den svenska och finska försvarsmakten. Analysen har bedrivits inom sex fokusområden: armén, marinen, flygvapnet, logistik och anskaffning, gemensamma förband och säker kommunikation. Om samtliga förslag som presenterats skulle implementeras, kan inga kortsiktiga resursbesparingar väntas. Den sammantagna bedömningen är dock att ett fördjupat samarbete kan öka kvalitet och operativ effekt med relativt små medel. Den politiska nivån i Sverige och Finland har gett en avsiktsförklaring om ännu djupare samarbete med operativ planering och förberedelser för gemensamt användande av civila och militära resurser i olika scenarier. Exempel på det kan vara hävdandet av respektive lands territoriella integritet eller utövande av rätt till självförsvar enligt artikel 51 i FN:s stadga. Sådan planering och sådana förberedelser ska vara ett komplement till, men skilda från, respektive lands nationella planering. Samarbetet innebär en möjlighet till gemensamt agerande, men endast under förutsättning att nödvändiga politiska beslut fattas kan länderna agera gemensamt. Samarbetet syftar ytterst till att upprätthålla säkerheten i Östersjöområdet. Genom att skapa en handlingsfrihet att agera gemensamt höjs tröskeln för incidenter och angrepp vilket i sin tur bidrar till en ökad stabilitet. Regeringen avser att efter hand ge Försvarsmakten de direktiv som behövs i ärendet. Politiska beslut avseende omfattningen av ett fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland är att vänta under innevarande mandatperiod. Konsekvenserna för Försvarsmaktens planering och verksamhet förväntas bli omfattande under en längre period.

Danmark

Den 11 december 2014 gav regeringen Försvarsmakten i uppgift att undersöka förutsättningarna för ett fördjupat bilateralt försvarssamarbete mellan Danmark och Sverige inom fyra områden:

⁴³ Benämns internationellt som Host Nation Support (HNS).

1. Informationsutbyte
2. Tillgång till respektive lands territorialvatten, luftrum, sjö- och flygbaser samt skjutfält.
3. Ömsesidigt stöd vid luft- och sjöövervakning.
4. Utbildning och övning inom ovan nämnda områden.

En slutgiltig gemensam rapport från de båda försvarsmakterna lämnades till respektive departement den 31 mars 2015. Danmark och Sverige har i januari 2016 signerat ett samförståndsavtal (MoU) avseende ett fördjupat bilateralt samarbete mellan länderna. Konsekvenserna för Försvarsmakten förväntas bli mindre omfattande jämfört med samarbetet med Finland, men även här påverka Försvarsmaktens planering och verksamhet under en längre period.

5.11.5. *Ge och ta emot stöd inklusive värdlandsstöd*

Försvarsmaktens interoperabilitet är en central förutsättning för möjligheten att ge och ta emot stöd. Dessutom krävs förberedelser i form av bl.a. operationsplanering, utbildning och samövning. En delmängd i förmågan att ge respektive ta emot stöd utgörs av värdlandsstöd (VLS). Värdlandsstöd utgörs främst av logistiska, juridiska och ekonomiska förutsättningar, men kan även omfatta skyddsaspekter. Operationsplanering behöver genomföras för att inom ramen för Försvarsmaktens uppgifter kunna ge respektive ta emot stöd via land-, sjö- eller flygtransport, med eller utan egen skyddsförmåga. Den fortsatta planeringen, utgående från regeringens anvisningar, behöver lägga särskild vikt vid bl.a. de juridiska, ekonomiska, logistiska och säkerhetskyddsmässiga aspekterna samt beakta förändringar i lagstiftning. Försvarsmakten ska utgående från behov identifierade i Försvarsmaktens operativa planering utveckla förmågan att efter nationella beslut kunna ge och ta emot stöd, inklusive värdlandsstöd, från eller till annan nation eller organisation under fred, kris eller krig. Undertecknande av det ytterligare tilläggsprotokollet till Partnerskap för fred SOFA⁴⁴ och ett HNS MOU⁴⁵, vilka efter ett notifieringsförfarande mellan parterna och nationellt lagändringsarbete, bedöms kunna förklaras träda i kraft tidigast vid halvårsskiftet 2016, kommer på sikt att öka förmågan att ge och ta emot stöd. Inriktningen är att Försvarsmakten ska implementera de åtaganden som framgår av partnerskapsmål G5003 *Host Nation Support* och HNS MOU enligt ovan.

5.11.6. *Interoperabilitet*

Interoperabilitet med våra tilltänkta samarbetspartners är en förutsättning för att kunna bedriva ett effektivt internationellt försvarssamarbete och för att kunna ta emot och ge militärt stöd i enlighet med regeringens solidaritetsförklaring samt kunna delta i internationella operationer i nära samverkan med andra länder och organisationer. Här har Försvarsmakten att ta hänsyn till åtaganden kopplade till EU-medlemskapet, samarbeten inom ramen för Natos Partnerskap för fred, det nordiska samarbetet och olika bilaterala samarbeten. Detta kräver förståelse för tilltänkta samarbetspartners doktriner och förmåga att tillämpa internationellt ve-

⁴⁴ Status of Forces Agreement

⁴⁵ Host Nation Support Memorandum of Understanding

dertagna processer, procedurer, metoder och standarder genom träning, utbildning och övning vilket leder till ökad interoperabilitet.

Försvarsmaktens definition av interoperabilitet;

Förmågan att effektivt samverka med personal, system, enheter, länder och organisationer i syfte att tillsammans uppnå identifierade strategiska, operativa och taktiska målsättningar.

Interoperabilitet indelas i tre huvudområden,

- teknisk (exempelvis hårdvara, systemlösningar)
- procedurer (exempelvis doktriner, handböcker),
- människan (exempelvis språkkunskaper, terminologi, utbildning)

Brister inom ett av ovan listade områden kan till del kompenseras inom ett annat område men alla tre områdena måste beaktas inom all förmågeutveckling och operativa genomföranden.

För att säkerställa att krigsförbandens efterfrågade förmågekrav tillgodoses ska interoperabilitetskraven identifieras, lösningar på dessa krav definieras, beslutade lösningar implementeras och slutligen testas och evalueras. Dock ska operativ effekt kontra kostnader för implementering alltid beaktas då även smärre interoperabilitetshöjande åtgärder avsevärt kan förbättra förbandets förmåga att samverka med tilltänkta partners och dess plattformar i gemensamma operationer, nationellt såväl som internationellt. Där efterfrågad interoperabilitet inte kan uppnås ska en plan skapas för hur detta förmågegap ska hanteras och hur det kan åtgärdas.

Generellt gäller, avseende nivå av interoperabilitet, att för flyg- och marinstridskrafter är inriktningen att interoperabilitet ska uppnås på plattformsnivå och för arméstridskrafterna på bataljonsnivå, förutom särskilt identifierade specialförmågor som exempelvis FAC/TACP⁴⁶.

Internationella samarbeten bidrar till Försvarsmaktens förmågeutveckling, effektivisering, bibehållen förmågebredd i den nationella verksamheten och erhållande av efterfrågad interoperabilitet. Samarbetsmöjligheterna och utvecklad interoperabilitet med Finland ska här särskilt uppmärksammas och USAs utveckling måste nogsamt följas. Oavsett samarbetsforum ska Nato processer, procedurer, metoder och standarder användas som grund för att uppnå efterfrågad interoperabilitet. I enlighet med materieförsörjningsstrategin ska Försvarsmakten i första hand anskaffa redan utvecklade system eller, om dessa inte finns att tillgå, söka internationella samarbetspartners. Exempel på sådana områden är Pooling & Sharing samt multinationella projekt inom Smart Defence-initiativet eller att anskaffa redan utvecklade system från t.ex. Nato Communications and Information

⁴⁶ Forward Air Control/Tactical Air Control Party

Agency (NCI Agency). Detta kan leda till att regelverk bör anpassas för att undvika fortsatta svenska särlösningar.

För att säkerställa att erfarenheter från genomförda och pågående Natoleda operationer omhändertas och att det alltmer ökade kravet om informationsutbyte och samordning mellan förband, funktioner och länder tillgodoses, fokuserar Nato på att implementera ramverket för FMN (Federated Mission Networking). Försvarsmakten ska utveckla förmåga till att utbyta och dela information i enlighet med ramverket för Federated Mission Networking och häri beslutade utvecklingssteg, spiral developments. Försvarsmakten ska tillämpa FMN-konceptet för nationellt likväl som för internationellt lednings- och informationsutbyte avseende insatsledning. I utveckling och införande av förmåga till federerade nätverk ska, där så är möjligt, svensk utveckling anpassas och harmoniseras med motsvarande nationella utvecklingen och införande i Finland, Tyskland och USA. Detta för att säkerställa interoperabilitet för samverkan i vårt omedelbara närområde såväl som utanför vårt omedelbara närområde. Försvarsmakten ska dessutom verka för att få tillträde till USAs Trusted Network Environment (TNE) med bärarnäten CENTRIX och BICES-X i syfte att säkerställa och möjliggöra lednings- och informationsutbyte med USA. Ytterst är målsättningen att säkerställa en framtida ”Day Zero Connectivity⁴⁷”.

5.12. Standardisering

Försvarsmaktens standardisering ska bidra till nationell och internationell interoperabilitet, bidra till förmågeutvecklingen, minska kostnader i materielförsörjningen och optimera effektiv användning av resurser. Implementering av standarder är en förutsättning för att kunna utveckla spårbara och mätbara kravställningar av förmågor och förband, vilka i sin tur är grundläggande för evaluering enligt standardiserade metoder som Natos OCC E&F⁴⁸.

Vid val av standarder ska strävan vara att minimera nationella försvarsstandarder, dessa bör endast tas fram i undantagsfall. Försvarsmakten ska utgå från nedanstående prioriteringsordning vid val av standarder. Denna prioritetsordning gäller inte, om det i någon författning finns avvikande bestämmelser, avvikande krav i internationella avtal eller om det finns bindande krav i bilaterala avtal som Försvarsmakten ingått.

1. Svensk civil standard som överensstämmer med europeisk standard.
2. Svensk civil standard som överensstämmer med internationell standard.
3. Annan internationell civil standard.
5. Nato standard på försvarsområdet.
6. Annan internationell standard på försvarsområdet.
7. Svensk standard på försvarsområdet.

⁴⁷ I enlighet med ambitionerna inom bl.a. Nato FMN om att truppbidragande länder omedelbart ska kunna ledas och dela information vid uppsättande av ett nätverk för en specifik operation.

⁴⁸ Operational Capabilities Concept Evaluation and Feedback

Försvarsmakten ska i samverkan med FMV utveckla sin centrala styrning och kontroll av samt stöd till standardiseringsaktiviteter genom fördelning av roller och ansvar i linjeorganisationen. Rutiner för hantering och begäran av icke nationella standarder ska överses, tydliggöras och vid behov revideras.

5.13. Kommunikation

Kommunikation utgör ett nödvändigt medel för att Försvarsmakten ska kunna lösa tilldelade uppgifter. Kommunikationen tydliggör Försvarsmaktens roll och uppdrag i samhället och stärker engagemang och stolthet internt och relevans och trovärdighet externt.

Försvarsmaktens kommunikation ska vara strategisk och integrerad. Med integrerad menas att kommunikationen ska samordnas och vara utformad på ett sådant sätt att den förankrar strategier, budskap och intentioner i hela organisationen. Budskapen ska vara ensade och koordinerade från strategisk nivå till praktiskt genomförande av kommunikationsaktiviteter. Kommunikationen ska säkerställa att visionen realiserar internt.

Försvarsmakten ska utvecklas till en kommunikativ organisation där chefer och medarbetare tydligt kommunicerar verksamhet och resultat och är lyhörda för omvärldens behov och förändringar. Försvarsmaktens chefer förstår betydelsen av kommunikation som en del av ledarskapet och en öppen ansvarskultur i syfte att skapa delaktighet, förståelse och engagemang. Försvarsmaktens relationer med externa intressenter och målgrupper ska vara goda. Försvarsmakten ska sträva efter ett ökat förtroende hos allmänheten och aktivt visa att vi har viljan och förmågan att lösa våra uppgifter.

Militärstrategisk kommunikation

Försvarsmaktens militärstrategiska kommunikation utgör ett verkansmedel för att lösa tilldelade uppgifter. Den militärstrategiska kommunikationen är primärt inriktat mot att stödja de målsättningar och effekter som formuleras i planeringen av militära operationer. Den militärstrategiska kommunikationen inriktar både den öppna kommunikationen, informationstjänsten och informationsoperationer på operativ nivå.

Särskilt viktigt är det att beakta vår militärstrategiska kommunikations möjligheter till verkan i samband med påverkans- och informationsoperationer riktade mot Sverige. Försvarsmakten ska utveckla förmågan till analys för att kunna identifiera när Försvarsmakten, Sverige och svenska målgrupper utsätts för påverkans- och informationsoperationer

Den militärstrategiska kommunikationen ska koordineras med samverkande myndigheter och med den politiska ledningen när den avser kommunikation av gemensamma och nationella intressen. Vid internationella operationer genomförs militärstrategisk kommunikation tillsammans med andra deltagande länder, detta ställer särskilda krav på koordineringen av egen nationell strategisk kommunikation.

Kommunikation ska vara ett självklart ingångsvärde i alla militära beslut, på alla nivåer för att säkerställa att upprätthålla våra intressenters förtroende. Detta gör vi genom öppen och proaktiv kommunikation av vår roll och nyttan med vår verksamhet, övad såväl som skarp.

Samarbetet med andra myndigheter och organisationer ska utvecklas för att öka förmågan att tillsammans ta fram nationella kommunikationsstrategier men också förbättra förmågan att identifiera risker och effektivisera kriskommunikationen vid större samhällsstörningar.